

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Tilläggsupplysningar i onoterade aktiebolag - kravens efterlevnad och relevans

Magisteruppsats i företagsekonomi
Extern redovisning och Företagsanalys
Vårterminen 2005

Handledare: Marie Lumsden

Författare: Erik Lundqvist 79
Martin Nohlås 80
Joakim Ryber 81

Förord

Våra studier avslutas vårterminen 2005 med en D-uppsats inom företagsekonomi. Uppsatsen inom externredovisning behandlar tilläggsupplysningar i onoterade aktiebolag och arbetet har som helhet varit både lärorikt och givande.

Ett tack riktas till vår handledare Marie Lumsden för relevant och värdefull hjälp. Planeringsseminarierna har bidragit till givande diskussioner, där opponenter lyft fram värdefulla synpunkter. Till sist tackar vi de kreditgivare som svarat på vår undersökning för ett positivt bemötande.

Göteborg i maj 2005

Erik Lundqvist

Martin Nohlås

Joakim Ryber

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, VT 2005

Författare: Erik Lundqvist, Martin Nohlås, Joakim Ryber

Handledare: Marie Lumsden

Titel: Tilläggsupplysningar i onoterade bolag – kravens efterlevnad och relevans

Bakgrund och problem: Dagens regelverk för onoterade bolag innebär en situation där ett svårtillämpat regelverk ger finansiell information av ett tveksamt värde. De tilläggsupplysningar som kompletterar balans- och resultaträkning är mycket viktiga för förståelsen av den finansiella informationen. Vid utformning av ett nytt regelverk bör tilläggsupplysningarnas efterlevnad och relevans beaktas.

Syfte: Att kartlägga och analysera om företag redovisar tilläggsupplysningar i enlighet med existerande normer. Vidare är syftet att undersöka om det finns samvariation mellan anlita revisionsbyrå samt företagets storlek gentemot i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Därtill avser undersökningen redogöra för kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningar.

Avgränsningar: Undersökningen kommer endast att behandla tilläggsupplysningarna varulager, sjukfrånvaro samt materiella anläggningstillgångar. Vidare behandlar uppsatsen inte värderingsproblematiken utan endast hur presentationen av tilläggsupplysningar sker.

Metod: En kvantitativ undersökning har genomförts där urvalet bestod av 600 årsredovisningar. Därtill har intervjuer genomförts med fem kreditgivare där resultatet från den kvantitativa undersökningen samt synen på tilläggsupplysningar har diskuterats.

Resultat och slutsatser: Brister i presentationen av tilläggsupplysningar har identifierats, framförallt gällande sjukfrånvaron. Samvariation kunde konstateras mellan anlita revisionsbyrå och företagets storlek gentemot i vilken utsträckning kraven på tilläggsupplysningar uppfylldes. Generellt visade intervjuerna att tilläggsupplysningar är relevanta för att tolka den finansiella informationen men att vissa specifika poster inte ger något mervärde vid kreditbedömning.

Förslag till fortsatt forskning: Det vore intressant att kartlägga dels hur ett större antal intressenter ser på tilläggsupplysningarna samt hur företagen själva ställer sig till dess relevans. Vidare borde en undersökning genomföras där orsaker till de brister som påvisats analyseras.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problem med dagens normgivning	2
1.3 Syfte	3
1.4 Avgränsning	3
1.5 Uppsatsens fortsatta disposition	4
2 Metod	5
2.1 Val av utformning	5
2.2 Val av ansats	5
2.3 Datainsamling - Litteratur	6
2.4 Operationalisering av första problemformulering	7
2.4.1 Varulager	7
2.4.2 Sjukfrånvaro	8
2.4.3 Materiella anläggningstillgångar	8
2.5 Operationalisering av den andra och tredje problemformuleringen	9
2.5.1 Revisionsbyrå	9
2.5.2 Storlek på företag	9
2.6 Datainsamling	10
2.7 Urvalsproblematik och bortfallsdiskussion	10
2.8 Behandling av insamlad information	11
2.9 Behandling av fjärde problemformuleringen	11
2.9.1 Undersökningsdata	11
2.9.2 Urvalsprocess	12
2.10 Uppsatsens trovärdighet	12
2.10.1 Validitet	12
2.10.2 Reliabilitet	13
3 Referensram	15
3.1 Centrala teoretiska utgångspunkter	15
3.2 Redovisning i Sverige	17
3.2.1 God redovisningssed i onoterade företag	17
3.3 Tilläggsupplysningar	17
3.3.1 Varulager, sjukfrånvaro och materiella anläggningstillgångar	18
3.4 Kreditgivning	19
3.4.1 Vilken information efterfrågas	19
3.4.2 Årsredovisningens och tilläggsupplysningars betydelse	20
3.5 Sammanfattning	20
4 Undersökningsresultat	22
4.1 Observerad felfrekvens	22
4.1.1 Sammanfattande diskussion	25
4.2 Samvariation gentemot förklaringsvariablerna	25
4.2.1 Sammanfattande diskussion	28
4.3 Kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningarna	29
4.3.1 Sammanfattande diskussion	31
4.4 Återkoppling till teorin	32
5 Slutsats	34
5.1 Egna reflektioner	35
5.2 Förslag till vidare forskning	36
6 Källförteckning	37
Appendix	40

Figur och tabellförteckning

Figur 2.1 Operationalisering av undersökningsvariabler	7
Figur 2.2 Operationalisering av förklaringsvariabler	9
Tabell 4.1 Frekvenstabell över antal felaktigt presenterade poster	22
Tabell 4.2 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende princip vid värdering av varulager.....	22
Tabell 4.3 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende LVP.....	23
Tabell 4.4 Frekvenstabell över felaktigt presenterad upplysning avseende LVP	23
Tabell 4.5 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende metod vid värdering av varulager	23
Tabell 4.6 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende sjukfrånvaro.....	23
Tabell 4.7 Frekvenstabell över fördelningen av felaktigt presenterad upplysning avseende sjukfrånvaro.....	24
Tabell 4.8 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende materiella anläggningstillgångar.....	24
Tabell 4.9 Korstabell över felfrekvens och anlita revisionsbyrå.....	26
Tabell 4.10 Korstabell över vald metod och anlita revisionsbyrå.....	26
Tabell 4.11 Korstabell över presenterad sjukfrånvaro och anlita revisionsbyrå.....	27
Tabell 4.12 Korstabell över felfrekvens och antal anställda	27
Tabell 4.13 Korstabell över felfrekvens och omsättning.....	27
Tabell 4.14 Korstabell över presenterad sjukfrånvaro och antal anställda	28
Tabell 4.15 Korstabell över presenterad sjukfrånvaro och omsättning.....	28

1 Inledning

Den inledande delen av uppsatsen syftar till att ge läsaren en förståelse för det problemområde vi har valt att undersöka. En bakgrund där historik och nuvarande situation diskuteras mynnar ut i vår problemformulering. Syftet anger de aspekter av problemen vi avser beskriva vilket följs av avgränsningar. Kapitlet avslutas med att uppsatsens fortsatta disposition redovisas.

1.1 Bakgrund

Regelförenklingar inom redovisningsområdet har varit aktuella sedan 1970-talet. Ämnet har uppmärksamats i olika utredningar där krav på regeringen har ställts för att höja ambitionen och takten i förenklingsarbetet. Motivet har varit att krångliga lagar och regler hämmat mindre företag och förenklingar skulle därmed främja den ekonomiska tillväxten i dessa företag. (Larsson, Delveborn & Furubo, 2004).

De grundläggande lagar och bestämmelser som styr svensk redovisning återfinns i Bokföringslagen (BFL) och Årsredovisningslagen (ÅRL). Dessa två lagar utgör ramlagar men i och med att redovisningen ständigt utvecklas och förnyas har lagstiftningen svårt att följa utvecklingen. Därmed infördes begreppet god redovisningssed i lagstiftningen vilket utgör ett komplement till befintliga redovisningsregler.

Den ursprungliga BFL utformades 1976 och samma år bildades det statliga organet BFN vars uppgift var att komplettera lagen med normgivning inom redovisningsfrågor. Innan BFN bildades utgjorde FAR den huvudsakliga normgivaren i Sverige men upphörde helt med arbetet att ge ut normer 1989 när Redovisningsrådet (RR) bildades. Ett av skälen till att RR bildades var att det framstod som en nackdel med en splittrad normgivning mellan olika organ inom redovisningsområdet. (Andersson, 2004). RRs normgivning som riktade sig främst till publika företag visade sig i vissa fall vara komplex för mindre onoterade företag. Under hela 1990-talet var regelförenklingar för dessa företag en fråga som ständigt diskuterades. (SOU 1999/2000:LU10).

I början av 1990-talet gjordes en översyn av redovisningslagstiftningen för att anpassa regelverken till utvecklingen inom redovisningsområdet (SOU 1999/2000:LU2). En ny ÅRL trädde ikraft 1996 där de ökade kraven på tilläggsupplysningar var framträdande (Kylebäck & Brännström, 1998). År 2000 kom även en ny BFL, där det fastslogs att BFN innehar huvudansvaret för utvecklandet av god redovisningssed (SOU 1999/2000:LU10). BFNs normgivning innefattar allmänna råd (BFNAR) för onoterade bolag. Till de allmänna råden har också vägledningar tagits fram vilka för onoterade bolag fungerar som lättnadsregler gentemot RRs rekommendationer. (Andersson, 2004). Ett onoterat företag kan välja att tillämpa vissa av RRs rekommendationer, men att i övrigt följa BFNAR (Zetterberg, 2002). För att uppfylla kravet på god redovisningssed kan det krävas att ett onoterat bolag tillämpar rekommendationer från RR (Andersson, 2004).

1.2 Problem med dagens normgivning

Dagens regelverk för onoterade företag har gett upphov till två stora problem. Det första problemet är att regelverket har blivit allt för stort för att kunna användas effektivt, främst för kategorin mindre företag. BFNs kanslichef Anders Bengtsson anser att ”vi är på väg till en situation där ett stort och svårtillämpat regelverk för de icke-noterade företagen ger finansiell information av mycket tveksamt värde.” (Bengtsson, 2004, s. 25). Det andra problemet är att regelverket öppnar för valfrihet, vilket har resulterat i en stor flexibilitet i redovisningen och minskat jämförbarheten mellan företagen. Valfriheten har också medfört att den finansiella informationen som lämnas är svårtolkad (”Ändrad inriktning,” 2004). Mer begränsade regler bör utformas för att på ett tillförlitligt sätt kunna jämföra mindre onoterade företags redovisning. Dessa två problem har inneburit att BFN tagit ett beslut om att utveckla nya redovisningsregler för onoterade bolag då det inom organisationen konstaterats att dagens redovisning för onoterade bolag ej är ändamålsenlig. En förändring krävs för att upprätthålla god redovisningssed i dessa företag. (”Ändrad inriktning,” 2004). De nya redovisningsreglerna bör innefatta fokus på användarna och deras förståelse för den finansiella informationen (Eriksson-Ek & Pellikka, 2002).

Tilläggsupplysningar är en viktig del för förståelse av den finansiella information som presenteras av företagen. Tanken är att upplysningarna skall komplettera den övriga finansiella informationen för att underlätta tolkningen av denna. (Svensson, 2003). Upplysningarna är avgörande för att en rättvisande bild skall ges av företaget vilket gör redovisningen av dessa viktig (Förenklade redovisningsregler, 2004). Frågan kan dock ställas när ett företag som tillämpar BFNAR är skyldig att lämna tilläggsupplysningar. Då BFNAR endast hänvisar till ÅRL angående tilläggsupplysningar kommer det troligen att finnas företag vars tilläggsupplysningar inte är tillräckliga. Många företag tror förmodligen att de, genom att lämna tilläggsupplysningar enligt ÅRL, uppfyller kravet på god redovisningssed. (Törning, 2002a). BFN har uttryckt intresse att kontrollera på vilket sätt tilläggsupplysningarna redovisas samt om felaktiga upplysningar förekommer (Pramhäll, 2005). Mot bakgrund till de problem som finns för onoterade företag blir det relevant att studera om företagen presenterar felfria tilläggsupplysningar i sina årsredovisningar. Undersökningens första problemformulering blir således:

- ♦ *I vilken utsträckning uppfyller onoterade bolag kraven på tilläggsupplysningar?*

Utifrån våra resultat av den första problemformuleringen vill vi undersöka om eventuella skillnader mellan företag avseende i vilken utsträckning de följer kraven på tilläggsupplysningar kan förklaras med andra faktorer än ett komplext regelverk. En av dessa är revisionsbyråer som påvisats som starka institutionaliserare¹ och utövar ett starkt inflytande på företagsledningen. Dessutom väger revisorernas åsikt tungt vid utformning av företagets redovisning. (Collin, Tagesson, Andersson, Cato & Hansson, 2004). Detta leder oss fram till den andra problemformuleringen:

- ♦ *Finns det någon samvariation mellan anlita revisionsbyrå och i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar?*

¹ Organisation som har stor påverkan vid etablering av nya sedvänjor

Kapitel 1 - Inledning

En annan faktor som kan påverka eventuella skillnader i redovisningen är storlek på företaget. Företag med fler antal anställda samt en högre omsättning borde lämna finansiell information som fler intressenter tar del av. Således är förståelsen för den finansiella informationen av större betydelse. Dessutom antas större företag ha en mer komplex redovisning vilket kan påverka utformningen av tilläggsupplysningarna. Därför avser vi undersöka om även denna faktor har en påverkan på redovisningen av tilläggsupplysningar och utformar en tredje problemformulering:

- ♦ *Finns det någon samvariation mellan bolagets storlek och i vilken utsträckning kraven på tilläggsupplysningar uppfylls?*

Det finns, som tidigare nämndes, ett konstaterande från det normgivande organet BFN att dagens regelverk inte är ändamålsenligt. Redovisningens syfte är att presentera information om företagens finansiella status till de olika intressenterna. En relevant synvinkel på de problem som presenteras är då hur intressenterna ser på tilläggsupplysningar. I samband med införandet av den nya ÅRL ställdes högre krav på tilläggsupplysningarna då dessa ökade i antal och blev mer detaljrika (Kylebäck & Brännström, 1998). Frågan är om en mer detaljerad nivå av tilläggsupplysningar verkligen medfört en mer informativ redovisning för intressenterna. En av de viktigaste intressenterna för onoterade bolag är kreditgivarna vilka är den vanligaste källan till främmande kapital (Svensson, 2003). Att redogöra för deras syn på tilläggsupplysningarna kan komma att bidra till debatten om utformningen av det nya regelverket. Detta leder oss fram till uppsatsens fjärde problemformulering.

- ♦ *Vilken syn har kreditgivarna på kraven avseende tilläggsupplysningar för onoterade bolag?*

1.3 Syfte

Syftet är att kartlägga och analysera om företag redovisar tilläggsupplysningar i enlighet med existerande normer. Vidare är syftet att undersöka om det finns samvariation mellan anlita revisionsbyrå samt företagens storlek gentemot i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Därtill avser vi redogöra för kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningar. På detta sätt förväntas uppsatsen ge ett bidrag till debatten om utformningen av det nya regelverket.

1.4 Avgränsning

Undersökningen kommer endast att behandla vissa tilläggsupplysningar. Dessa är varulager, sjukfrånvaro samt materiella anläggningstillgångar, motivering ges i metodavsnittet. Vidare behandlar uppsatsen inte värderingsproblematiken utan endast hur presentationen av tilläggsupplysningar sker.

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

Kapitel 2

Metodkapitlet redogör för uppsatsens arbetsgång. Kapitlet beskriver inledningsvis valet av utformning och ansats samt hur övergripande datainsamling genomfördes. Därefter motiveras de val som föregått undersökningarna samt en redogörelse för det tillvägagångssätt som användes. Kapitlet avslutas med en diskussion om resultatens validitet och reliabilitet.

Kapitel 3

Den teoretiska referensram som uppsatsen bygger på innehåller inledningsvis centrala teoretiska utgångspunkter. Därefter följer en redogörelse av svensk redovisning och de tilläggsupplysningar som undersöks samt en avslutande del om kreditgivning.

Kapitel 4

Undersökningsresultaten som framkommit följer frågeformuleringarnas disposition. Felfrekvensen avseende tilläggsupplysningar presenteras i form av frekvenstabeller och analysen baseras på korstabeller. En sammanfattning av kreditgivarnas syn presenteras och kapitlet avslutas med en återkoppling av resultaten till referensramen.

Kapitel 5

Slutsatsen summerar uppsatsens resultat och knyter an till problemformuleringarna och syftet. En diskussion med våra egna reflektioner förs samt förslag till vidare forskning kring ämnet.

2 Metod

Metodkapitlet syftar till att redogöra för uppsatsens arbetsgång. I början av kapitlet beskrivs valet av utformning, val av ansats samt hur övergripande datainsamling utfördes. Uppsatsen har i huvudsak en kvantitativ ansats, ett kvalitativt inslag användes dock för att besvara den fjärde problemformuleringen. Inom dessa delar motiveras de val som föregått varje undersökning samt en redogörelse för det tillvägagångssätt som användes. Kapitlet avslutas med en diskussion om resultatens validitet och reliabilitet.

2.1 Val av utformning

Valet av undersökningens utformning beror på den specifika problemställningen. Upplägget får konsekvenser för undersökningens giltighet och tillförlitlighet vilket gör detta val viktigt. Undersökningar kan klassificeras i två olika kategorier: dels en extensiv som går på bredden och dels en intensiv som går på djupet. En extensiv uppläggning innebär att ett stort antal enheter observeras medan en intensiv uppläggning innebär att ett fåtal enheter observeras på djupet. (Jacobsen, 2002). För att svara på våra fyra problemformuleringar användes både en extensiv och en intensiv uppläggning.

Den första problemformuleringen avsåg att svara på frågan i vilken utsträckning onoterade bolag uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Frågan behandlade den finansiella informationen ur ett upplysningsperspektiv. Vi ansåg att en extensiv utformning var den mest lämpade där vi gick på bredden och försökte studera ett större antal enheter. På detta sätt kunde vi få information om problemets omfattning och dra slutsatser om hela populationen.

Den andra och tredje problemformuleringen avsåg att svara på om det fanns någon samvariation mellan anlitad revisionsbyrå samt företagets storlek gentemot i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Även här var en extensiv utformning den mest lämpade då vi avsåg analysera dessa variabler gentemot resultatet av den första problemformuleringen.

Den fjärde problemformuleringen avsåg att svara på vilken syn kreditgivarna har på kraven avseende tilläggsupplysningar för onoterade bolag. I detta fall lämpade sig en intensiv utformning bäst då vi avsåg att gå på djupet med problemet och få information från ett mindre antal respondenter.

2.2 Val av ansats

Valet av metodansats bör enligt Jacobsen (2002) göras beroende på hur problemet är formulerat. Saunders, Lewis och Thornhill (2003) menar även att olika metoder kan användas beroende på om kvalitativ eller kvantitativ data eftersträvas. Den grundläggande skillnaden mellan en kvalitativ och kvantitativ ansats är insamling av tal kontra ord (Jacobsen, 2002). I tidigare avsnitt redogjordes för valet av både en extensiv och en intensiv utformning vilket följs av valet av ansats.

En kvantitativ metod användes för att besvara den första, andra och tredje problemformuleringen. På detta sätt kunde avgränsningar samt en enklare standardisering av

Kapitel 2 - Metod

informationen göras vilket gjorde den lättare att behandla. Således kunde vi beskriva redovisningen av tilläggsupplysningarna relativt exakt när det gällde hur ofta felaktigheter förekom. Nackdelen med ansatsen är att informationen riskerar att bli ytlig samt att problem definieras i förväg (Jacobsen, 2002).

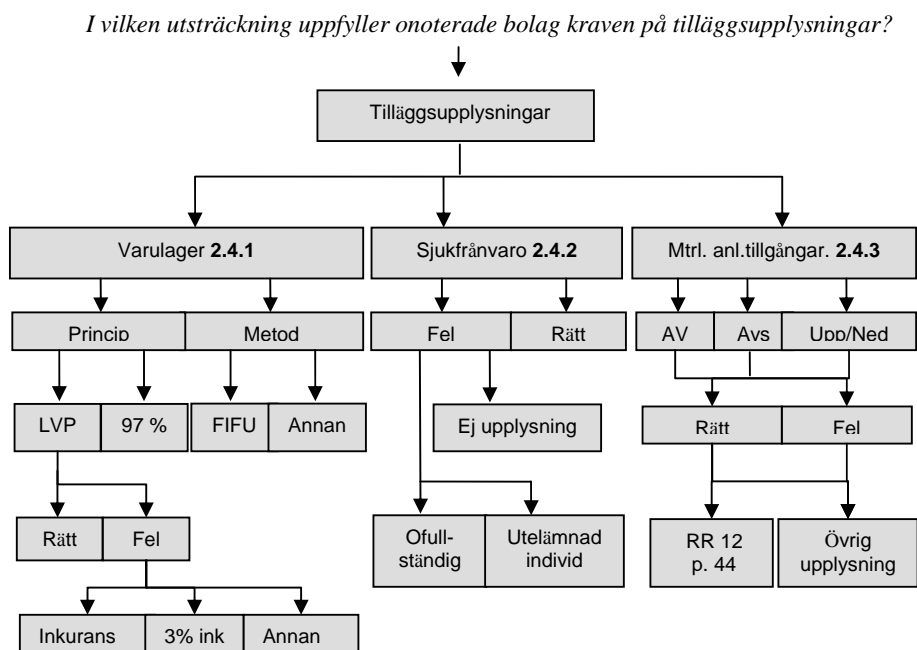
En kvalitativ metod användes för att besvara den fjärde problemformuleringen. Vår avsikt var att få en beskrivning av kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningarna. Genom att intervjua kreditgivarna var insamlingen av information inte styrd i samma utsträckning som i den kvantitativa undersökningen.

2.3 Datainsamling - Litteratur

Insamling av litteratur inom området gjordes på Ekonomiska biblioteket vid Handelshögskolan i Göteborg. Sökningar har gjorts i bibliotekskatalogen Gunda samt sökmotorn Google. Ett flertal tidskrifter har också använts, framförallt Affärdatas nyhetsarkiv och FAR Komplet där en stor mängd artiklar fanns tillgängliga. De mest använda tidskrifterna var Nytt från revisorn samt Balans. Sökorden som använts i sökmotorerna har framförallt varit *tilläggsupplysningar, normgivning, små företag, regelverk, redovisningsprinciper, varulager, sjukfrånvaro, materiella anläggningstillgångar och onoterade*. För att hitta ytterligare källor studerades tidigare uppsatser inom området vilka försåg oss med relevanta litteraturförslag. Utöver dessa sekundära källor användes även ett antal muntliga källor.

2.4 Operationalisering av första problemformulering

Valet av kvantitativ metod innebär att vi måste operationalisera de begrepp som vi avser att mäta (Jacobsen 2002). Detta skall göras så att informationen lätt kan standardiseras och läggas in i fördefinierade kategorier för att underlätta databehandlingen.

Figur 2.1 Operationalisering av undersökningsvariabler

Vår första problemformulering innefattade en kartläggning av tilläggsupplysningarna. Avsikten med problemet har inte varit att undersöka företagens värderingsproblematik utan att se på i vilken utsträckning onoterade bolag uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Enligt ÅRL är företagen förpliktade att redovisa en rad olika upplysningar. En analys av alla dessa skulle resultera i en mycket omfattande undersökning varför ett urval av dessa gjordes.

Efter genomgång av artiklar och samtal med normgivande organet BFN, identifierades relevanta områden att undersöka. Utöver detta genomfördes en förstudie för att få ytterligare indikationer på eventuella problemområden. Ett 30-tal årsredovisningar valdes slumpmässigt ut och studerades. Årsredovisningarna plockades ur Affärsdata enligt de urvalskriterier som valts (se 2.7). Alla företagens tilläggsupplysningar granskades och bedömdes utifrån gällande normer. Granskningen identifierade redovisningen av varulager och sjukfrånvaro som två kritiska poster. Nedan följer en genomgång av det urval som gjordes.

2.4.1 Varulager

I de flesta tillverkande företag är varulager en betydande post och i andra företag såsom tjänsteföretag kan denna post vara väldigt liten. Oavsett varulagrets storlek är det av vikt att upplysningen i årsredovisningen blir korrekt. Varulager är en av de mest svårvärderade posterna där olika värderingssätt finns och en viss subjektivitet kan innefattas i beräkningarna (Pettersson, 2005). Den svåra värderingen kan resultera i problem avseende vilka

Kapitel 2 - Metod

upplysningar som skall presenteras, vilket kan innebära en felaktig upplysning. Detta var något som bekräftades i förstudien där ett antal företag ej redovisade upplysning i enlighet med gällande normer.

När varulager undersöktes fanns det två undervariabler som vi tog hänsyn till. *Princip* avsåg svara på vilken värderingsprincip som använts. Företagen kan välja mellan Lägsta Värdes Princip (LVP) och 97 %-regeln. Felaktigt presenterade upplysningar uppmärksammades i förstudien hos företag som tillämpade LVP. Detta medförde att vi bröt ner denna undervariabel och undersökte i vilken utsträckning företagen redovisat rätt eller fel samt vilka fel som då redovisades. *Metod* ger svar på om företaget lämnat upplysningar om vilken värderingsmetod som använts. Företag som utgår från RR måste upplysa om använd metod, utöver detta undersöktes i vilken utsträckning övriga bolag valde att redovisa denna uppgift.

2.4.2 Sjukfrånvaro

Den 1 juli 2003 trädde en ny lag i kraft angående företagets skyldighet att lämna upplysningar om företagets sjukfrånvaro. Den enda organisation som har gett ut vägledning till hur sjukfrånvaro bör redovisas är FAR. Utöver detta får företagen förlita sig på den information som presenteras i ÅRL. I och med införandet av den nya lagen samt den vägledning som finns blir det relevant att se hur upplysningskraven efterlevs. Förstudien indikerade att felaktiga upplysningar förekom.

Redovisning av sjukfrånvaro delades in i två undervariabler. Antingen har en *rätt* redovisning av sjukfrånvaron skett, dvs. en upplysning som stämmer överens med gällande normer. Alternativt har en *felaktig* upplysning skett vilken bröts ytterligare för att identifiera felets art. Antingen kunde företag helt ignorera sjukfrånvaron eller presentera upplysningen på ett sätt som inte stämde överens med gällande normer.

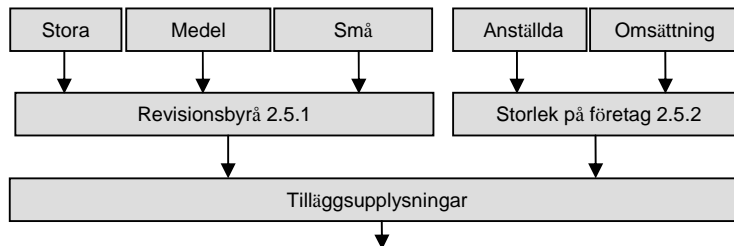
2.4.3 Materiella anläggningstillgångar

En av de vanligaste posterna i företagets årsredovisningar är materiella anläggningstillgångar, en post som efter införandet av den nuvarande ÅRL fick utökade upplysningskrav (Kylebäck & Brännström, 1998). Tilläggsupplysningarna för dessa tillgångar är också en av de mer omfattande och betydande i årsredovisningen, där upplysning skall lämnas om varje post som tas upp i balansräkningen (Falkman, 2003a). En ofta stor och vanligt förekommande post som denna gör att det är viktigt med tillförlitliga upplysningar.

Materiella anläggningstillgångar bröts ner i tre undervariabler med hänsyn till de obligatoriska upplysningarna som företag måste lämna för varje post. Dessa upplysningar är *anskaffningsvärdet*, *avskrivningar*, och i den mån företag har gjort *uppskrivningar* eller *nedskrivningar*. Dessa variabler delades upp i *rätt* eller *fel* upplysning. Det finns även ett antal frivilliga upplysningar som kan lämnas av företag beroende på vilken normgivning som används. Både *rätt* och *fel* upplysning bröts ner till två underliggande variabler. För företag som använder RRs rekommendation på materiella anläggningstillgångar finns upplysningar i *RR12 p. 44* som kan tas hänsyn till. För de övriga undersöks om företagen lämnar några *övriga upplysningar* utöver den information som krävs enligt BFNAR.

2.5 Operationalisering av den andra och tredje problemformuleringen

För att kunna analysera den andra och tredje problemformuleringen måste även dessa operationaliseras. Problemformuleringarna är kopplade till analys av revisionsbyrå och storlek på företaget som kan påverka i vilken utsträckning företagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningarna.

- ♦ Finns det någon samvariation mellan anlita revisionsbyrå och i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar?
- ♦ Finns det någon samvariation mellan bolagets storlek och i vilken utsträckning kraven på tilläggsupplysningar uppfylls?

Figur 2.2 Operationalisering av förklaringsvariabler

2.5.1 Revisionsbyrå

Revisorer är den yrkesgrupp som har mest inflytande vad gäller utveckling av redovisningspraxis i Sverige enligt en studie av Jönsson (1985). Revisionsbyråerna utövar ett starkt inflytande över företagsledningen och revisorernas åsikt väger tungt vid utformningen av företagets redovisning. Revisorererna har även den påverkan på företaget då de genom hotet att avge en oren revisionsberättelse kan styra företagets redovisning. (Collin et al., 2004).

Revisionsbyråerna delades in efter storlek där kategorin *stora* byråer innefattade ”big four”² och kategorin *medel* utgjordes av SET, BDO och Lindebergs Grand Thornton. Resterande revisionsbyråer kategoriserades under *små*. (Hansson, 2004).

2.5.2 Storlek på företag

Ett antagande kan göras att företag med fler anställda och högre omsättning lämnar finansiell information som fler intressenter tar del av än företag med ett fåtal anställda och lägre omsättning. Således finns möjligheten att dessa företag har mer detaljerade tilläggsupplysningar. Dessutom antas större företag ha en mer komplex redovisning vilket borde påverka tilläggsupplysningarnas utformning.

Förklaringsvariablerna för företagets storlek är antalet *anställda* och *omsättning*. Indelningen av antal anställda gjordes i fem kategorier där fördelningen blev; under 11 anställda, 11-20, 21-30, 31-40 anställda samt de företag med över 40 anställda. Omsättningen delades in enligt följande; under 10 MSEK, 10-20 MSEK, 20-30 MSEK, 30-40 MSEK och företag med en omsättning över 40 MSEK.

² De fyra största även kallade The Big Four utgörs av KPMG, PricewaterhouseCoopers, Ernst & Young samt Deloitte Touche Tohmatsu.

2.6 Datainsamling

Då den kvantitativa undersökningen helt bygger på företagens årsredovisningar behandlas endast sekundärdata i detta avsnitt. Genom företagsfakta i *Affärsdata*³ har kopior av företagens årsredovisning tillhandahållits. Första steget i insamlingen av information var att exportera samtliga bolag enligt urvalet till Excel. I Affärsdatas exportfunktion fanns möjlighet att exportera viss företagsinformation. Den företagsinformation som exporterades för samtliga bolag var *företagsnamn, antal anställda, summa tillgångar och omsättning*. Då exporteringen skedde av de värden som senast var utgivna av företaget förekom värden för både 2003 och 2004. Detta beaktades vid det andra steget i insamlingen som var att studera de utvalda företagens årsredovisningar. För de företag vars årsredovisning för 2004 registrerats i Affärsdata användes denna.

2.7 Urvalsproblematik och bortfallsdiskussion

BFN avser att dela in svenska företag i fyra kategorier (K1-K4). Enligt Bengtsson (2004) utgör inte kategorierna 1 och 4 något redovisningsmässigt problem. K1 utgörs av små enskilda näringsidkare och handelsbolag samt eventuellt ideella föreningar och stiftelser. Regelverket i K4 kommer att utgöras av International Accounting Standard Boards (IASB) rekommendationer och således rymma de bolag som väljer att tillämpa International Financial Reporting Standards (IFRS). Vilka bolag som kommer att återfinnas i K3 kategorin har Bengtsson svårt att uttala sig om. De bolag som skall ingå i K2, och som denna uppsats avser undersöka, kommer enligt BFNs förslag utgöras av aktiebolag och ekonomiska föreningar som klassas som mindre bolag enligt EG-direktivet. Detta medför att ett bolag inte får överskrida mer än ett av följande villkor:

1. *medelantalet anställda i företaget har under båda de två senaste räkenskapsåren inte uppgått till mer än 50*
2. *nettovärdet av företagets tillgångar enligt företagets balansräkningar har för båda de två senaste räkenskapsåren inte uppgått till mer än 25 miljoner kronor,*
3. *nettoomsättningen enligt företagets resultaträkningar har för båda de två senaste räkenskapsåren inte uppgått till mer än 50 miljoner kronor*

En ytterligare avgränsning som gjorts för att kunna realisera denna undersökning är att endast aktiebolag som ej innefattas av 10/24-regeln⁴ ingår. Att dessa bolag uteslöts beror på att de enligt dagens regelverk är undantaget vissa krav på tilläggsupplysningar. För övrigt har de gränsvärden som beskrivs ovan endast baserats på siffror från företagets senaste årsredovisning och således ej på två räkenskapsår. På regeln avseende 10/24-bolag har dock två räkenskapsår beaktats.

Den teoretiska populationen uppgick till 20634 företag (appendix 1), från vilken ett urval om 600 företag gjordes. Den metod som användes var rent slumpurval med automatiserad teknik (Jacobsen, 2002). Slumptionsgeneratoren som användes återfanns på Institutionen för lingvistik på Göteborgs Universitet⁵. Utifrån dessa avgränsningar anser vi ha fått ett representativt urval

³ Affärsdata är en databas som bland annat tillhandahåller årsredovisningar för samtliga aktiebolag i Sverige

⁴ Företag där antalet anställda uppgår till högst 10 st. de två senaste räkenskapsåren och vars tillgångars nettovärde det senaste räkenskapsåret uppgår till högst 24 miljoner

⁵ www.ling.gu.se

Kapitel 2 - Metod

för en, för oss, genomförbar undersökning. Från detta urval skall generella slutsatser kunna dras som visar en bild av hur redovisningen av tilläggsupplysningar ser ut hos den teoretiska populationen.

De 600 bolag som slumpades fram blev således vårt stickprov. Av dessa föll drygt 9 % bort vilket innebär att det slutgiltiga stickprovet blev 544 bolag. Bortfallet berodde på att vissa företag var nedlagda, vilande, hade gått i konkurs, fusion pågick, årsredovisningen var ej fullständig eller att årsredovisning för 2003 ej fanns.

2.8 Behandling av insamlad information

För att underlätta analysarbetet gjordes en kodning av de olika svarsalternativen innan undersökningen påbörjades och på så sätt undveks dubbelarbete. Varje svarsalternativ fick ett unikt nummer och de olika alternativen var baserade på hur de olika posterna skall redovisas. Vid undersökningen noterades svaren direkt i svarsmallen i ett standardiserat formulär i Excel. Den statistik som återfinns i frekvenstabellerna i kapitel 4 har beräknats med hjälp av Excel. Vi har använt oss av frekvenstabeller där en absolut och en procentuell fördelning visades. Rådata överfördes sedan till SPSS version 12.0.1 där den analyserades.

Analysen utgår från figur 2.2 där vi ställer upp två tänkbara variabler som kan påverka tilläggsupplysningarnas utformning. Utifrån de två problemformuleringarna skall analysen svara på om det fanns någon samvariation mellan anlitad revisionsbyrå samt storlek på företagen gentemot i vilken utsträckning företagen följde kraven på tilläggsupplysningarna. För att enkelt kunna utläsa eventuella samband användes korstabeller där det krävs att signifikans föreligger för att slutsatser skall kunna dras. För att kontrollera detta användes Pearsons Chi-två test med en signifikansnivå på 5 %. Det innebär att skillnader i stickprovet med 95 % sannolikhet kan överföras till populationen.

2.9 Behandling av fjärde problemformuleringen

Den fjärde problemformuleringen besvarades genom intervjuer med kreditgivarna. I detta fall var vi intresserade av kreditgivarnas subjektiva uppfattningar om tilläggsupplysningarna, därför har ett kvalitativt inslag valts.

2.9.1 Undersökningsdata

Enligt Jacobsen (2002) är öppna intervjuer den mest lämpade typen av insamlingsmetod när ett mindre antal enheter undersöks samt när undersökaren är intresserad av den enskilda individens tolkningar. Personliga intervjuer ansågs således vara det mest lämpade sättet för att få information om kreditgivarnas syn på kraven avseende tilläggsupplysningarna. En intervju kan vara alltifrån helt öppen till i hög grad strukturerad. En viss grad av strukturering medför att analys av data underlättas samt möjliggör en fokusering på vissa aspekter eller problem. (Jacobsen, 2002). Vi valde att till viss del strukturera intervjun på så sätt att frågorna indelades efter vissa kategorier (appendix 2). Detta var en förutsättning då vissa av frågorna rörde specifika delar av tilläggsupplysningarna som vi ville belysa. Dessutom underlättades sammanställningen av informationen. Innan intervjun skickades frågorna ut till de respondenter som önskade detta. Samtliga intervjuer ägde rum på respektive kreditgivares

Kapitel 2 - Metod

kontor. Inledningsvis presenterade såväl uppsatsförfattarna sig själva som syftet med uppsatsen. Frågorna var till en början mer allmänna och blev därefter mer specifika. Intervjuerna spelades in och detta upplevdes inte som ett problem hos någon av respondenterna. Efter intervjuerna sammanställdes svaren och två av respondenterna önskade läsa igenom svaren för att eventuella missförstånd inte skulle uppstå. Respondenterna hade dock inga synpunkter på sammanställningen.

Vid sammanställning av intervjuerna skrevs först respondenternas svar ner ordagrant. Därefter skedde en sammanställning av samtliga intervjuer. På detta sätt kategoriserades svaren i den mån det var möjligt för att kunna utläsa likheter och skillnader mellan kreditgivarnas svar. Indelningen i kapitel 4 baseras på det frågeformulär som användes under intervjuens gång.

2.9.2 Urvalsprocess

Vår avsikt var att begränsa denna undersökning då den endast skall besvara en av våra problemformuleringar. Därmed valde vi att endast redogöra för kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningarna och inte övriga intressenter. De största kreditgivarna till små och medelstora företag är banker (Svensson, 2003), därmed ansågs deras syn vara den mest lämpade. Med hänsyn till den tid och de resurser vi förfogade över ansågs ett urval om fem banker vara lämpligt. Urvalet baserades på bank- och finansstatistik från bankföreningen. Valet kom att omfattas av Sveriges fem största banker, Handelsbanken, SEB, Föreningssparbanken, Nordea samt Danske bank ("Bank- och finansstatistik.", 2004). Samtliga av dessa ansågs lämpliga då de alla var kreditgivare till små och medelstora företag och använde redovisningsinformation från dessa vid kreditbedömning.

Kontakt togs med ansvarig för kreditgivning på respektive bank för att komma i kontakt med rätt person att intervjua. De krav som ställdes var att få intervjua en person som arbetade med kreditgivning till mindre och medelstora företag. Utöver detta skulle personen arbeta i nära kontakt med klienten och utvärdera redovisningsinformationen.

2.10 Uppsatsens trovärdighet

Inom empirisk forskning finns två viktiga faktorer som måste beaktas när en undersökning genomförs. Dessa är undersökningens validitet och reliabilitet som bör ifrågasättas för att stärka uppsatsens trovärdighet (Andersen, 1998; Saunders et al., 2003).

2.10.1 Validitet

Med validitet menas förmågan att undersökningen lyckas mäta det den är avsedd att mäta och att verkligheten avbildas på ett sanningsenligt sätt (Svenning, 2000). För att erhålla den information som var mest lämpad för att svara på frågeställningarna användes både en kvalitativ och kvantitativ metod. Operationalisering av de tre första problemformuleringarna gjordes för att säkerställa att undersökningen mäter det den är avsedd att mäta. En risk finns att operationaliseringen och således undersökningen kan bli påverkad av författarnas erfarenheter. För att till största mån undvika detta har grundliga studier gjorts inom ämnet för att minska risken att viktiga delar skulle ha utelämnats.

Kapitel 2 - Metod

I Affärsdatas databas återfinns årsredovisningar för samtliga svenska aktiebolag. En fullständig populationslista erhöles ur databasen den 28 april 2005. Bolag tillkommer och faller bort ur databasen i en ständigt pågående process vilken vi ej kan ta hänsyn till. Urvalet skedde efter att ett antal slumpvalda enheter drogs från populationslistan. Enligt Jacobsen (2002) är detta den metod som ger det mest representativa urvalet. Dock kan kritik föras mot att inte ett systematiskt slumpurval genomfördes då populationslistan var uppställd alfabetiskt efter företagsnamn. Detta anser dock författarna endast marginellt påverkar undersökningens validitet.

Den extensiva utformningen som används för de tre första frågeställningarna gör att informationen tenderar till att bli ytlig. En motvikt till detta är kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningar vilken undersöktes genom en intensiv undersökning. De kriterier som ställdes upp vid valet av intervjuperson var att kreditgivaren skulle arbeta nära kunden och utvärdera redovisningsinformation. Således arbetade dessa med tolkning av finansiell information och är en av de viktigaste intressenterna vilket stärker validiteten. En fördel hade varit om även andra intressenter såsom skatteverket hade intervjuats.

2.10.2 Reliabilitet

Om undersökningen skulle genomföras av andra observatörer med samma syfte och med samma metod inom en oförändrad population, och om samma resultat uppnås, anses undersökningen ha en hög reliabilitet. Med reliabilitet menas således en undersöknings tillförlitlighet och dess förmåga att inte påverkas av omgivningen. (Svenning, 2000; Saunders et al., 2003).

Undersökningens kvantitativa del baseras på företags årsredovisningar. Då författarna själva hanterade registrering och kodning av värden, kan dock vissa felaktigheter beroende på den mänskliga faktorn förekomma. Vidare kan det inte heller säkerställas att den information som återfinns i Affärsdata är fullständigt korrekt. Vi förutsätter dock att dessa felaktigheter är så marginella att de inte påverkar utfallet av undersökningens resultat, och således inte påverkar reliabiliteten nämnvärt. Innan undersökningen genomfördes granskades ett antal årsredovisningar gemensamt för att tolkningen skulle ske på ett enhetligt sätt. Alla poster som upplevdes som tveksamma diskuterades med övriga gruppmedlemmar för att feltolkningar inte skulle förekomma. Då undersökningen var klar granskades dessutom ett antal stickprov i varandras svars mallar för att ytterligare en gång fastställa att all information tolkats likvärdigt samt för att minimera risken för felkodning.

Under intervjuerna försökte författarna att uppträda på samma sätt gentemot alla respondenter för att intervjusituationen inte skulle skilja sig åt. Även om svårigheter uppstod beroende på respondenternas bemötande fanns en medvetenhet om detta vilket anses ha minskat problemet. Risken för ledande frågor finns alltid men genom en neutral utformning av frågeformuläret försökte detta undvikas. Viss kritik kan dock riktas mot den sista frågan vilken möjligtvis borde ha ställts på ett annorlunda sätt.

Vid intervjuerna framkom respondenternas personliga åsikter och ej respektive banks syn på tilläggsupplysningarna. Dock är det rimligt att anta att respondenternas syn gav en representativ bild av övriga kreditgivare på respektive bank. Det går alltid att ifrågasätta huruvida respondenterna svar är sanningsenliga. Risken för att de inte skulle vara detta anses som föga troligt då kreditgivarna inte hade något egenintresse i att svara på ett visst sätt.

Kapitel 2 - Metod

Dessutom garanterades att svaren skulle behandlas konfidentiellt. För att minska risken för feltolkningar och att relevant information utelämnas spelades intervjuerna in. Därefter sammanställdes intervjuerna ordagrant för att sedan analyseras. Intervjuerna skickades ut till de respondenter som önskade för att kontrollera att inget hade missuppfattats.

3 Referensram

Detta kapitel behandlar den teoretiska referensram som uppsatsen bygger på. Kapitlet inleds med centrala teoretiska utgångspunkter som behandlar tillgången, syftet och utformningen av redovisningen utifrån intressenternas perspektiv. Följande avsnitt redogör för redovisningen i Sverige och god redovisningssed. Kapitlet fortsätter med en kort redogörelse av de tilläggsupplysningar som skall undersökas. Därefter följer ett avsnitt om kreditgivning och till sist en sammanfattade del om hur dessa teorier kan knytas till undersökningen.

3.1 Centrala teoretiska utgångspunkter

Kärnan i redovisningen utgår från ett ansvarsförhållande där någon är redovisningsskyldig för någonting. För att denna redovisningsskyldighet skall vara meningsfull måste ansvarsområdet definieras och det bör fastställas vem som är ansvarig och inför vem som vederbörande skall svara för. Andra faktorer som måste beaktas för att erhålla en funktionell redovisning är att sanktioner bör finnas om redovisningsskyldigheten ej fullgöres eller om ansvaret ej uppfylls. Vidare framhålls att redovisningen utgör en informationskanal mellan företagets redovisningsskyldige och dess mottagare i form av olika intressenter. (Jönsson, 1985). Redovisningen är således en kommunikationsprocess och för intressenterna är det av stor vikt att denna process är tillförlitlig och i harmoni. Intressenterna måste kunna jämföra olika företags finansiella ställning utifrån deras årsredovisningar. (Van der Tas, 1988).

Tillgången på redovisningsinformation behandlas av ett flertal teorier där intressenternas syn är central. Två teorier som för oss är intressanta är marknads- och regleringsansatsen. Dessa diskuterar om utvecklingen av redovisningsstandards skall ske genom lagar eller genom marknaden, vilket påverkar informationstillgången (Kam 1990).

Marknadsansatsen utgår från redovisning som en informationsindustri där huvuduppgiften är att producera information. Förespråkarna för denna ansats hävdar att tillgång och efterfrågan skall styra redovisningen. Intressenterna efterfrågar information och företagen tillhandahåller den, därigenom borde ett jämviktspris finnas. Jämviktspriset kommer att resultera i ett belopp där säljaren anser att det fortfarande är en fördel att sälja och där köparen betalar ett pris som är lägre eller motsvarar fördelarna med informationen. Uppnås inte detta blir inte informationen allmänt känd. (Kam, 1990). Marknaden är således den ideala mekanismen för avgörandet av vilken information som kommer att avslöjas, vilka mottagarna är samt de bakomliggande redovisningsstandards som skall övervaka produktionen av informationen. Om inte marknadsansatsen används är risken för överproduktion av information stor då regleraren inte behöver ta kostnaden. (Riahi-Belkaoui, 2000).

De som argumenterar för en reglerad marknad använder allmänhetens bästa som argument och hävdar att marknadsansatsen skulle resultera i underproduktion av information till allmänheten (Riahi-Belkaoui, 2000). Utöver detta kommer inte ett jämviktspris som är optimalt för alla intressenter kunna uppnås. Detta beror framförallt på att redovisningsinformation är en allmän vara och när informationen är släppt är den tillgänglig för alla. Informationen kan heller inte på ett enkelt sätt undanhållas för icke köpare. Eftersom företagen inte kan ta betalt av alla som använder informationen är incitamentet att producera den liten. Bara en reglering kan öka produktionen av informationen. Slutligen har företagen monopol på informationen och därmed kommer de förmodligen att underproducera denna

Kapitel 3 - Referensram

samt sälja till högt pris. Från samhällets synpunkt kommer regleringsansatsen således att öka informationen till en lägre kostnad. Även om marknadsansatsen tillämpades skulle ändå en regleringsansats krävas då företagets intressenter inte skulle enas om vilken information som efterfrågas samt hur den skulle framställas. (Kam, 1990).

Syftet med redovisningsinformationen behandlas bl.a. i den beslutsorienterade samt informationsekonomiska ansatsen. Den beslutsorienterade ansatsen utgår från att användarna använder den finansiella informationen som underlag för beslut. (Elliot & Elliot, 2000; Jönsson, 1985). Denna ansats sätter investeraren i fokus och nyckelord är relevans och reliabilitet för att tillhandahålla så tillförlitlig information som möjligt. Om någon av dessa nyckelfaktorer saknas helt skulle informationen tappa sin användbarhet. Idealet vore om redovisningen producerade information som både har relevans och reliabilitet, men det kan bli nödvändigt att ibland offra någon av dessa nyckelfaktorer för att uppnå den andra. (Schroeder & Clark, 1997). Den informationsekonomiska ansatsen menar likt marknadsansatsen att redovisningen är en tjänst som alla andra tjänster och skall således produceras i enlighet med efterfrågan från marknaden. Även i denna ansats fokuseras på investerare då kapitalmarknaden är central. (Jönsson, 1985). Den informationsekonomiska ansatsen poängterar också att nyttan med informationen som framställs i årsredovisningen måste leva upp till kostnaden som den åsamkar företaget. Denna problematik måste dessutom belysas från båda parter som nyttjar informationen. Med detta menas att nyttan måste ställas mot vad användarna får ut i förhållande till de resurser som krävs av de som tillhandahåller informationen. (Feltham refererad i Rimmel, 2003).

Utformningen av redovisningen bör göras med hänsyn till användarnas informationsbehov och utgår från vissa kvalitetskrav. Det primära är att redovisningen skall vara relevant vilket även förknippas med tillförlitlighet och jämförbarhet. Nedan behandlas dessa kvalitativa egenskaper vilka har sin utgångspunkt i IASBs ramverk. (Smith, 2000).

Relevans handlar om användbarheten för beslut och det är väsentligt att den information som fås genom redovisningen ger en rättvisande bild av företaget (Ijiri, 1983). Indelningen sker ofta i två aspekter, prognos- och återföreningsrelevans (Smith, 2000). För att information skall betraktas som relevant bör den inte tidigare ha varit känd samt hjälpa beslutsfattaren att bättre uppfylla sina mål. Utöver detta bör innehållet i informationen reducera osäkerheten i de framtida utfall som beräknas. (Falkman, 2000). Prognosrelevans är underlag för prognoser som intressenterna gör vilket ligger till grund för avkastningsmöjligheterna (Smith, 2000). Återföreningsrelevans handlar om kontroll och uppföljning av tidigare prognoser. Kommande beslut baseras således på tidigare erfarenheter (Falkman, 2000).

Tillförlitlighet behandlar redovisningens förmåga att avbilda företagets ekonomiska verklighet. Om redovisningen avbildas på ett rättvisande sätt anses den tillförlitlig. Tillförlitlighet brukar fångas upp av validitet och verifierbarhet. Validitet handlar om redovisningen ”*avbildar de aspekter av verkligheten som den avser att avbilda*”. (Smith, 2000, s. 27). Verifierbarhet handlar om att reducera mätproblematikens inverkan på redovisningen. En rad subjektiva bedömningar inverkar på ett företags redovisning. En högre grad av verifierbarhet uppnås om fler bedömningarna är samstämmiga oberoende bedömare emellan. (Smith, 2000).

Jämförbarhet kan kopplas till informationens relevans och tillförlitlighet. Det finns två aspekter av jämförbarhet, dels mellan företag men även över tiden (Smith, 2000). För att relevans skall uppnås måste redovisningsinformationen vara likvärdig. Syftet med de

Kapitel 3 - Referensram

rekommendationer som finns idag är att minska olikheter i redovisningen vilket underlättar jämförbarheten mellan företag. De metoder som företag använder måste också användas konsekvent från år till år för att kunna jämföra redovisningsinformation över tiden. Detta avspeglas i rekommendationerna där byte av princip alltid måste redogöras för. (Falkman, 2000).

3.2 Redovisning i Sverige

I Sverige domineras redovisningen av ett regleringsperspektiv. De grundläggande lagar och bestämmelser som styr svensk redovisning återfinns i BFL och ÅRL vilka utgör ramlagar. Redovisningen förnyas och utvecklas ständigt, detta gör att lagstiftningen ibland har svårt att följa utvecklingen. Därmed har begreppet god redovisningssed införts i lagstiftningen och enligt 4 kap 2 § i BFL *skall bokföringsskyldigheten fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed* och enligt ÅRL 2 kap 2 § *skall årsredovisningen upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed*.

Begreppet god redovisningssed förklaras som *”En faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativ representativ krets av bokföringsskyldiga”* och härstammar från förarbetet till BFL från 1976 (Nilsson, 2002). God redovisningssed förändras även med samhällsutvecklingen och ständig utveckling krävs (Jönsson, 1985). Tidigare undersökte normgivare vilken gällande praxis som fanns och baserade rekommendationer efter det. Idag utgår det fortfarande från praxis men det tas även hänsyn till teori och logiska resonemang. Detta visar att normgivare har en betydelsefull roll vid utvecklandet av god redovisningssed, vilket också bekräftas av BFL där det står att *”Bokföringsnämnden ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed”*. (BFL 8 kap 1 §).

3.2.1 God redovisningssed i onoterade företag

När företag tillämpar ÅRL och RRs rekommendationer respektive BFNs allmänna råd fullt ut räcker det att i årsredovisningen ange vilken av normgivarna som följs. Vissa företag tillämpar tillsammans med ÅRL en kombination av RRs rekommendationer och BFNs allmänna råd. Denna kombination sker på rekommendationsnivå vilket således innebär att företagen kan byta normgivare för varje specifik post. Dock måste den rekommendation eller det allmänna råd som har valts tillämpas fullt ut om inte annat anges. Tillämpas en kombination måste företaget ange vilka rekommendationer som tillämpas på varje enskilt område. (BFNAR 2002:2). Med detta menas dock inte att onoterade företag får göra helt som de vill. Törning (2002a) menar att de företag som väljer att tillämpa BFNs allmänna råd fullt ut även skall tillämpa en rekommendation eller uttalande från RR om den har etablerats som praxis och därigenom utgör god redovisningssed.

3.3 Tilläggsupplysningar

Tilläggsupplysningarna som presenteras i årsredovisningen kan indelas i två kategorier. Den första innehåller upplysningar om redovisningsprinciper och den andra innehåller noter. Tanken är att redovisningsprinciperna i den första delen skall underlätta förståelsen för innehållet i rapporterna. Den andra delen skall klargöra eventuella otydligheter som uppstått och specificera sammansatta poster som återfinns i de övriga rapporterna. (Falkman, 2003b).

Kapitel 3 - Referensram

Omfattningen av tilläggsupplysningar i årsredovisningen skall, enligt ÅRL 2 kap 3 §, vara så tillfredställande att den uppfyller god redovisningssed. Törning (2002a) ställer sig frågan när ett företag som tillämpar BFNs allmänna råd är skyldig att lämna tilläggsupplysningar. Då BFNs allmänna råd endast hänvisar till ÅRL angående tilläggsupplysningar kommer det, enligt Törning, att förekomma företag vars upplysningar inte är tillräckliga. Många företag kommer förmodligen att invaggas i tron att de lämnat de tilläggsupplysningar som krävs enligt ÅRL, och därför uppfyller kravet på god redovisningssed.

En skillnad mellan BFNs allmänna råd och RRs rekommendationer är kravet på tilläggsupplysningar. Redovisningsrådet kräver mer detaljerade uppgifter som ska anges i årsredovisningen medan BFN tillåter vissa lättnader. Dock måste bolaget oavsett tillämpat regelverk ändå infria ÅRLs krav på att den information som lämnas skall visa en rättvisande bild över bolagets ställning och resultat. (Törning, 2002b). De bestämmelser som finns om tilläggsupplysningar är idag av sådan väsentlig betydelse för den rättvisande bilden att de bör redovisas av alla företag som upprättar en årsredovisning. (Förenklade redovisningsregler, 2004).

Bokföringslagen 6 kap 5 § skriver att tilläggsupplysningar skall lämnas för vissa poster. Dessa skall redogöras i noter med hänvisning till de poster i balans- eller resultaträkningen de hänför sig till. Om upplysningen inte strider mot kravet på överskådlighet enligt ÅRL 2 kap 2 § finns en möjlighet att denna upplysning kan lämnas direkt i balans- eller resultaträkningen. En mer detaljerad redogörelse för vilka poster som skall lämnas upplysning om återfinns i ÅRL 5 kap.

3.3.1 Varulager, sjukfrånvaro och materiella anläggningstillgångar

De tilläggsupplysningar som vi avser behandla är varulager, sjukfrånvaro samt materiella anläggningstillgångar. I föreliggande stycken ges en kort presentation av hur företagen skall upplysa om respektive post. En utförligare beskrivning av posterna återfinns i appendix 3.

Varulager är en av de poster i balansräkningen som är mest svårvärderad (Pettersson, 2005). Dels för att det finns olika sätt att värdera varulagrets anskaffningsvärde, dels för att själva värderingen är komplicerad då viss subjektivitet kan innefattas i beräkningarna. Förutom värderingen måste företagen lämna vissa tilläggsupplysningar i årsredovisningen. Varulager skall värderas till LVP eller till 97 % av anskaffningsvärdet. Dessa två principer får ej användas tillsammans. Företag som använder LVP skall endast beakta verklig inkurans som skall vara väl underbyggd på nettoförsäljningsvärdet. I undantagsfall kan en schablonmässig inkurans beräknas på nettoförsäljningsvärde men även då med väl underbyggda beräkningar. Eftersom inkuransen redan är beaktad i nettoförsäljningsvärdet skall ingen inkurans tas på LVP som helhet. För inköpta varor skall företagen använda sig av antingen *Först-In-Först-Ut* (FIFU) metoden eller om detta är praktiskt svårt en vägld genomsnittsmetod. Vald princip skall alla företag upplysa om medan endast företag som redovisar enligt RR skall upplysa om vald metod.

Upplysning om företagets sjukfrånvaro skall lämnas from den 1 juli 2003 och vid upprättande av årsredovisningar 2003 är det således första gången lagen tillämpas. Enligt ÅRL 5 kap 18a § skall alla företag med mer än tio anställda i not redovisa total sjukfrånvaro samt hur stor andel av denna som utgör långtidssjukfrånvaro. Ett utelämnande av någon av dessa två poster strider mot ÅRL. Sjukfrånvaron skall sedan fördelas över kön samt ålder förutsatt att någon

Kapitel 3 - Referensram

grupp inte utgör 10 individer eller mindre, då skall ej upplysning för den specifika gruppen lämnas. FAR har gett ut ytterligare vägledning för hur sjukfrånvaron bör redovisas men i övrigt är det ÅRL som företagen skall följa. BFN har valt att avvakta vägledning och RR tar upp samma kriterier som gäller enligt ÅRL.

Tilläggsupplysningar avseende materiella anläggningstillgångar är en av de mer omfattande i årsredovisningen. Bokföringsnämndens allmänna råd (2001:3) hänvisar i stor utsträckning till ÅRL vilket även RR gör men där en viss ökning av upplysningskrav finns. Grundläggande regler är att för varje post skall upplysning lämnas om ingående balans, årets förändringar och utgående balans för anskaffningsvärde och avskrivningar. Dessa regler gäller även om företaget har gjort upp- eller nedskrivningar. Utöver detta skall avskrivningsmetod och nyttjandeperiod eller tillämpad procentsats för varje tillgångsslag redovisas. Det finns även förutom de grundläggande reglerna ytterligare regler för specifika poster att ta hänsyn till, se appendix 3.

3.4 Kreditgivning

Bankernas huvuduppgift är att förmedla kapital till privatpersoner och företag, detta görs på kreditmarknaden där handel med lånat kapital sker. Vid kreditgivning sker en noggrann bedömning av varje kunds ansökan för att bedöma kreditvärdigheten. (Eklund, 1997). Kunskapen om kunden är den viktigaste aspekten vid kreditbedömningen men ett fundamentalt problem är att få tillgång till korrekt och relevant information. Den begränsande informationstillgången som ofta karaktäriserar kreditbedömningen gör att bankerna ofta står inför en hög grad av osäkerhet, speciellt rörande mindre företags krediter. (Svensson Kling, 1999).

Kreditvärdighetsbedömning delas in i tre integrerade skeden, dessa är inhämtning av information, bearbetning samt analys och tolkning av information. Det centrala i kreditvärdighetsbedömningen är företagets intjänings- och betalningsförmåga samt den intecknade säkerhetens framtida värde. (Murray refererad i Svensson, 2003). Svensson Kling (1999) kom i sin undersökning fram till att den information som kreditgivarna inhämtar beror på de regler och rutiner som kreditgivarens organisation har satt upp. En ökad reglering och standardisering av reglerna för kreditbedömning innebär dock inte att mer försiktiga och bättre bedömningar görs. Dessutom bedöms alla företag lika, oberoende av storleken.

3.4.1 Vilken information efterfrågas

Till grund för kreditvärdighetsbedömningen ligger en fundamentalanalys som baseras på företagets årsredovisning. Redovisningsinformation används både ex post⁶ för att kunna reducera osäkerhet samt ex ante⁷ som underlag för prognoser. (Kam 1990).

Andersson (2001) påvisade att årsredovisningar inhämtas i princip alltid av kreditgivarna medan detaljerade och djupgående kreditupplysningar samt betalningshistorik ofta inhämtas. Nyckeltal inhämtas ibland och mer sällan även branschnyckeltal, information om säkerheter, vitsord och referenser. Utöver detta inhämtas även information från media, offentliga register

⁶ baseras på historik eller aktuella händelser

⁷ baseras på framtida förväntningar

Kapitel 3 - Referensram

och branschorganisationer. Informationen tenderar till att vara lättillgänglig och billig. Dock läggs större vikt vid externa informationskällor och svårtillgänglig information vid bedömningen. (Burghof, 2000). Kreditgivare vill vanligtvis veta vad som kommer att hända i framtiden. Därför samlar de även in prognoser om företagets framtid, affärs- och investeringsplaner. (Kremer & ten Hoevel refererad i Bruns 2001). I vissa fall inkluderas även revisorns och revisionsbyråns renommé i bedömningen (Johansson och Reed & Gill hänvisad i Svensson, 2003).

3.4.2 Årsredovisningens och tilläggsupplysningars betydelse

I en undersökning av Ekvall, Hedin, Kvarnhammar (2002) om kreditgivarnas granskning av årsredovisningar vid kreditbedömning framkom att tilläggsupplysningar är en viktig del. De är en förutsättning för att förstå och granska årsredovisningen. Balans- och resultaträkning ger inte tillräcklig information, ytterligare upplysningar är väsentliga för att kunna få en rättvisande bild av företagets finansiella ställning.

Svensson (2003) kom i sin undersökning fram till att institutionella kreditgivare anser att informationen i årsredovisningen är tillräckligt bearbetad. Vidare anser kreditgivarna inte att informationen är svår att tolka på grund av informationsöverflöd, dock anses motsatsen, dvs. för lite information gör upplysningarna svårtolkade. För att komma till rätta med detta problem inhämtas ytterligare information från företaget samt revisorerna. Kreditgivarna anser att mer detaljerade noter, fler särredovisade poster samt utförligare förvaltningsberättelser skulle underlätta tolkningen av informationen. Fel i företagets årsredovisningar bidrar till att informationen blir svårtolkad. Årsredovisningens tillförlitlighet beror till stor del på vilken revisor eller revisionsbyrå företaget anlitat. Vid rangordning av årsredovisningens delar anses balans- och resultaträkningen vara de viktigaste, följt av tilläggsinformation i noter och bokslutskommentarer. (Svensson, 2003).

3.5 Sammanfattning

Inledningsvis redogörs för centrala teoretiska utgångspunkter vilka behandlar tillgången, syftet och utformningen av redovisningsinformation. Utifrån reglerings- och marknadsansatsen kan diskussioner föras om dels de influenser som finns på svensk redovisning, och dels avseende kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningarna. Problemet med regleringsansatsen är att hänsyn ej tas till kostnaden att producera informationen vilket kan medföra att en överproduktion sker. Vid utformning av ett nytt regelverk bör informationstillgången anpassas efter intressenternas behov, något som även den beslutsorienterade ansatsen understryker. Dock bör nyttan med informationen ställas mot kostnaden, vilket poängteras i såväl den informationsekonomiska ansatsen som marknadsansatsen. Detta innebär att hänsyn även tas till producenterna av informationen, dvs. företagen. Slutligen förklaras utformningen av redovisningen där relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet diskuteras. Detta kan kopplas till i vilken utsträckning kraven på tilläggsupplysningar uppfylls samt till kreditgivarnas syn.

Uppsatsens kartläggning i vilken utsträckning kraven på tilläggsupplysningar uppfylls medför en redogörelse av redovisningen i Sverige samt kraven på god redovisningssed. Vidare är det relevant att redogöra för de specifika tilläggsupplysningar som skall granskas i denna uppsats för att läsaren skall få en förståelse för det nuvarande regelverket.

Kapitel 3 - Referensram

Intressenternas syn på den information som presenteras blir viktig för den fjärde problemformuleringen. Då kreditgivarna är en av de främsta intressenterna förs en avslutande diskussion om vilken information kreditgivarna efterfrågar samt hur de ser på årsredovisningens och tilläggsupplysningarnas betydelse.

4 Undersökningresultat

Detta kapitel redogör för resultatet av våra undersökningar där dispositionen följer frågeformuleringarna. Den observerade felfrekvensen redovisas inledningsvis och variablerna bryts ner enligt figur 2.1 "operationalisering av undersökningsvariabler". Därefter analyseras felfrekvensen mot variablerna revisionsbyrå och företagets storlek enligt figur 2.2 "operationalisering av förklaringsvariabler". Felfrekvensen presenteras i form av frekvenstabeller och analysen baseras på korstabeller. Därpå följer kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningarna och kapitlet avslutas med en återkoppling av resultaten till referensramen.

4.1 Observerad felfrekvens

Vår första problemformulering avsåg svara på i vilken utsträckning företag uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. För att få en rättvisande bild av frågeställningen har vi bortsett från de företag som har under 11 anställda då dessa inte behöver upplysa om sjukfrånvaron. Dessa företag uppgick till 74 stycken. Då sjukfrånvaro påvisades vara den mest kritiska posten som undersöktes och övriga företag hade problem med denna upplysning, ges en bättre bild av företagets redovisning om företag under 11 anställda exkluderas. De borttagna företagen finns dock med när varulager och materiella anläggningstillgångar behandlas specifikt nedan.

Tabell 4.1 Frekvenstabell över antal felaktigt presenterade poster

Felfrekvens	Frekvens	Procent
Felfri	170	36 %
Ett fel	255	54 %
Två fel	45	10 %
Total	470	100 %

I tabell 4.1 kan vi utläsa att 36 % av de undersökta företagen presenterar felfria upplysningar på posterna **varulager**, **sjukfrånvaro** och **materiella anläggningstillgångar**. Majoriteten av företagen har 1 felaktig upplysning medan en av tio företag har 2 felaktiga upplysningar. Inget företag i undersökningen presenterade mer än två felaktiga upplysningar.

Tabell 4.2 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende princip vid värdering av varulager

Princip	Frekvens	Procent
Ingen upplysning	20	6 %
97 % -regeln	53	15 %
LVP	276	79 %
Total	349	100 %

Varulager observerades i 349 av de 544 undersökta företagen. Posten bröts ner i tre variabler *Ingen upplysning*, *97 % -regeln* och *LVP*. Av de företag som hade varulager lämnade 6 % ingen upplysning om detta enligt tabell 4.2. Det framgår även att 79 % av alla bolag som hade varulager redovisade enligt LVP medan 15 % utnyttjade 97 %-regeln. Utöver de företag som hade varulager men som inte upplyste om detta identifierades endast fel vid tillämpning av LVP.

Tabell 4.3 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende LVP

LVP	Frekvens	Procent	Procent av total
Rätt presenterad princip	243	88 %	70 %
Felaktigt presenterad princip	33	12 %	9 %
Total	276	100 %	79 %

För att granska hur företagen redovisade LVP bröts denna variabel ner i en *rätt* kategori och en *fel* kategori. Tabell 4.3 visar att större delen av alla företag som använde LVP lämnade en korrekt upplysning medan 12 % redovisade fel. Baserat på alla undersökta bolag redovisade sammanlagt 15 % (Ingen upplysning + LVP fel) varulagrets princip felaktigt. För att granska vilka fel som framkom bröts *LVP fel* ner ännu ett steg.

Tabell 4.4 Frekvenstabell över felaktigt presenterad upplysning avseende LVP

Fel presenterad princip	Frekvens	Procent
Inkurans	7	21 %
3 % inkurans	25	76 %
Annan felaktighet	1	3 %
Total	33	100 %

Tabell 4.4 visar att majoriteten av alla företag som lämnade en felaktig upplysning angående LVP misstolkade användning av 97 % -regeln och gjorde ett 3 % avdrag efter att ha använt LVP. 21 % av företagen gjorde ett allmänt inkuransavdrag och specificerade inte i vilken grad detta använts. Annan felaktighet består av ett företag som redovisade LVP både i de allmänna värderingsprinciperna och i not, men med olika värderingssätt.

Tabell 4.5 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende metod vid värdering av varulager

Metod	Frekvens	Procent
Ingen upplysning (BFN)	219	63 %
FIFU	124	36 %
Annan metod	2	1 %
Total	345	100 %

Upplysning om använd metod måste endast redovisas av företag som redovisar enligt RR vilket i undersökningen uppgick till 8 stycken. 4 hade varulager och 3 av dessa upplyste korrekt enligt FIFU. På grund av det låga antalet företag som redovisar enligt RR bortses dessa från tabellen. Detta medför att 345 bolag använder ett annat regelverk än RR och inte behöver redovisa använd metod. Tabell 4.5 visar att 37 % av företagen väljer frivilligt att upplysa om vald metod varav 36 % redovisar enligt FIFU. Majoriteten av bolagen väljer dock att inte upplysa om detta.

Sjukfrånvaro behöver inte redovisas av företag med under 11 anställda och har därmed exkluderats ur sammanställningen.

Tabell 4.6 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	Frekvens	Procent
Rätt presenterad sjukfrånvaro	191	41 %
Felaktigt presenterad sjukfrånvaro	279	59 %
Total	470	100 %

Kapitel 4 - Undersökningens resultat

Enligt tabell 4.6 presenterade 41 % av de undersökta företagen en rätt upplysning, resterande presenterade en felaktig. I undersökningen påträffades ett mindre upplysningsproblem bland de företag som har kategoriserats under rätt presenterad upplysning. Ett bolag skall inte redovisa sjukfrånvaro för könsfördelning och/eller ålderskategori om antalet individer inom gruppen är mindre än 11. 21 företag väljer att redovisa en sjukfrånvaro med 0 % istället för att informera om att antalet individer i gruppen understiger 11. Detta kan ge en missvisande bild av företagets ställning men vi väljer ändå att kategorisera denna metod som rätt presenterad upplysning då felet är av mindre betydande karaktär.

Tabell 4.7 Frekvenstabell över fördelningen av felaktigt presenterad upplysning avseende sjukfrånvaro

Felaktigt presenterad sjukfrånvaro	Frekvens	Procent
Ingen upplysning	130	47 %
Ofullständig	77	28 %
Utelämnande av individ	72	25 %
Total	279	100 %

En felaktig presenterad upplysning bröts ner i ett antal undervariabler enligt tabell 4.7. Av de 279 företag som redovisade fel var det 47 % som inte lämnade upplysning om sjukfrånvaro i notsystemet. Alla undersökta företag med över tio anställda som inte redovisar sjukfrånvaro bryter mot ÅRL. Vidare presenterade 28 % en ofullständig not. Enligt ÅRL skall företag lämna upplysning om total sjukfrånvaro samt hur stor del av denna som utgörs av långtidssjukfrånvaro. Om något av dessa utelämnats innebär det en ofullständig not. Resterande 25 % utelämnade individ vilket innebär att en redovisning av könsfördelning och/eller åldersgrupp har skett trots att antalet anställda inom en specifik grupp var mindre än 11 anställda.

Materiella anläggningstillgångar är en vanligt förekommande post och endast 11 stycken saknade materiella anläggningstillgångar, dessa företag exkluderades ur sammanställningen.

Tabell 4.8 Frekvenstabell över presenterad upplysning avseende materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar	Anskaffningsvärde		Avskrivning		Upp- och nedskrivning	
	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent	Frekvens	Procent
Rätt	521	98 %	524	98 %	13	100 %
Fel	12	2 %	9	2 %	0	0 %
Total	533	100 %	533	100 %	13	100 %

Av de företag som hade materiella anläggningstillgångar var det 521 stycken som presenterade en korrekt upplysning av anskaffningsvärdet och 524 stycken för avskrivningstid vilket framgår i tabell 4.8. Det framkom att 96 % presenterar en helt korrekt upplysning av materiella anläggningstillgångar. Av de företag som presenterade en felaktig upplysning var det mest frekventa felet att taxeringsvärdet på fastigheter utelämnades och att avskrivningstid ej redovisades. Endast 13 stycken av företagen hade under det senaste räkenskapsåret presenterat upplysning om uppskrivning/nedskrivning på materiella anläggningstillgångar och samtliga presenterades korrekt.

Undersökningen visar att företagen inte presenterar upplysningar utöver de som krävs enligt regelverket. Endast ett företag har valt att presentera ytterligare information. Den består av anskaffningsvärdet för materiella anläggningstillgångar som är fullt avskrivna men som fortfarande används i verksamheten.

4.1.1 Sammanfattande diskussion

Det föreföll anmärkningsvärt att endast 36 % redovisar felfritt på de observerade tilläggsupplysningarna. Dock har presentationen av sjukfrånvaro en stor inverkan på den höga felfrekvensen.

Av de bolag som presenterade en felaktig upplysning avseende varulagret var orsaken att företagen misstolkat användningen av LVP. Ett flertal företag har lämnat en upplysning där LVP har tillämpats samt att ett schablonmässigt avdrag på detta värde har gjorts med 3 % i enlighet med 97 %-regeln, vilket är felaktigt. Problematiken kring LVP kan bero på att reglerna för hur LVP skall redovisas ej framgår tydligt i regelverket och då specifikt hur inkursansavdrag skall tillämpas. En komplex värderingsproblematik kan även få återverkningar på den upplysning som lämnas.

Lagen som reglerar redovisning av sjukfrånvaro trädde i kraft den 1 juli 2003. Då lagen är ny kan innebära att ett antal företag inte har uppmärksammat skyldigheten att redovisa sjukfrånvaron samt att en inarbetad praxis ej förekommer. Detta kan leda till tolkningsproblematik av lagen då inget normgivande organ har gett några detaljerade vägledningar angående hur sjukfrånvaron skall redovisas. Som undersökningen påvisar föreligger brister i presentationen av sjukfrånvaron i företagens tilläggsupplysningar.

De felfria upplysningarna avseende materiella anläggningstillgångar kan bero på att detta är en stor post som är frekvent förekommande i företagen. Gällande normer ger även en tydlig genomgång av upplysningskraven. Materiella anläggningstillgångar har också funnits med en längre tid och varit uppe för flertalet diskussioner inom redovisningsprofessionen vilket förmodligen bidragit till en enad syn på upplysningarna av denna post.

4.2 Samvariation gentemot förklaringsvariablerna

Då undersökningen även avsåg svara på om anlita revisionsbyrå samt företags storlek samvarierar med i vilken utsträckning företaget uppfyller kraven på tilläggsupplysningar, har dessa faktorer prövats mot observerad felfrekvens. 96 % av de undersökta företagen redovisade materiella anläggningstillgångar helt korrekt och således utelämnas analys av denna. Presentationen sker med hjälp av korstabeller och för att testa om sambanden var signifikanta har Pearsons chi-två test genomförts. Resultat för dessa test återfinns i appendix 4. Endast de samband som erhöll signifikans redovisas i detta kapitel, dock diskuteras i 4.2.1 möjliga orsaker till att signifikans ej erhöles för övriga samband. De korstabeller som ej var signifikanta återfinns i appendix 5.

Kapitel 4 - Undersökningsresultat

Anlitad revisionsbyrå är den första förklaringsvariabel som analyseras och tabell 4.9 visar sambandet mellan vald revisionsbyrå och i vilken utsträckning företaget presenterar felaktiga tilläggsupplysningarna.

Tabell 4.9 Korstabell över felfrekvens och anlitad revisionsbyrå

Antal felaktiga poster		Revisionsbyrå			Total
		Stora	Medel	Små	
Felfri	Frekvens	106	13	51	170
		45 %	32 %	27 %	
Ett fel	Frekvens	107	25	123	255
		45 %	63 %	64 %	
Två fel	Frekvens	25	2	18	45
		10 %	5 %	9 %	
Total	Frekvens	238	40	192	470
		100 %	100 %	100 %	

Det kan utläsas att de företag som anlitar en större revisionsbyrå i högre utsträckning presenterar felfria tilläggsupplysningar än de med en mindre revisionsbyrå. 45 % av de företag som har en stor revisionsbyrå uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Detta sätts i relation till de medelstora revisionsbyråerna som har 32 % felfria upplysningar och små byråer som har 27 %. För de företag som har presenterat två felaktiga upplysningar kan ingen direkt trend utläsas som förklarar sambandet.

Vid analys av varulagret gentemot anlitad revisionsbyrå framkom att ingen signifikans erhöles förutom vid vald metod. Därmed är detta samband det enda i sammanhanget som presenteras i detta kapitel. Endast företag som redovisar enligt RR måste lämna upplysning om använd metod. Då de företag som tillämpade RR var försumbara i vår undersökning blev det i stället intressant om se om det förelåg någon koppling mellan undersökningens förklaringsvariabler och företag som frivilligt upplyser om vald metod. Analysen grundar sig på tabell 4.5.

Tabell 4.10 Korstabell över vald metod och anlitad revisionsbyrå

Metod BFN		Revisionsbyrå			Total
		Stora	Medel	Små	
Frivillig upplysning	Frekvens	94	11	21	126
		55 %	31 %	15 %	
Ingen upplysning	Frekvens	78	24	117	219
		45 %	69 %	85 %	
Total	Frekvens	172	35	138	345
		100 %	100 %	100 %	

Tabell 4.10 visar sambandet mellan hur stor företagens anlitade revisionsbyrå är och i vilken utsträckning företagen väljer att upplysa om vald metod. 55 % av alla företag med en stor revisionsbyrå upplyser om vald metod, medan 15 % av de företagen med en mindre revisionsbyrå väljer att upplysa om detta. De medelstora revisionsbyråerna hamnar i mitten med en upplysningsfrekvens på 31 %.

Kapitel 4 - Undersökningsresultat

Vidare presenteras det samband som erhöles vid analys av sjukfrånvaro gentemot anlita revisionsbyrå.

Tabell 4.11 Korstabell över presenterad sjukfrånvaro och anlita revisionsbyrå

Sjukfrånvaro		Revisionsbyrå			Total
		Stora	Medel	Små	
Rätt	Frekvens	119	14	58	191
		50 %	35 %	30 %	
Fel	Frekvens	119	26	134	279
		50 %	65 %	70 %	
Total	Frekvens	238	40	192	470
		100 %	100 %	100 %	

Tabell 4.11 visar att de företag som revideras av någon av de fyra största revisionsbyråerna är bättre på att presentera sjukfrånvaron. Av de företag som anlitar en stor revisionsbyrå presenterar 50 % en rätt upplysning medan 35 % av de med medelstora byråerna redovisar posten rätt. Av dem som anlitar små revisionsbyråer redovisar endast 30 % en rätt upplysning.

Företagets storlek är den andra förklaringsvariabeln som analyseras och tabell 4.12 och 4.13 visar sambandet mellan storlek på företaget och i vilken utsträckning företaget redovisar felaktiga poster i de undersökta tilläggsupplysningarna.

Tabell 4.12 Korstabell över felfrekvens och antal anställda

Antal felaktiga poster		Anställda				Total
		11-20	21-30	31-40	41-	
Felfri	Frekvens	91	35	25	19	170
		29 %	41 %	54 %	61 %	
Ett fel	Frekvens	181	47	15	12	255
		59 %	55 %	33 %	39 %	
Två fel	Frekvens	36	3	6	0	45
		12 %	4 %	13 %	0 %	
Total	Frekvens	308	85	46	31	470
		100 %	100 %	100 %	100 %	

Tabell 4.13 Korstabell över felfrekvens och omsättning

Antal felaktiga poster		Omsättning (MSEK)					Total
		-10	10-20	20-30	30-40	40-	
Felfri	Frekvens	17	53	44	23	33	170
		20 %	36 %	40 %	42 %	45 %	
Ett fel	Frekvens	60	80	54	30	31	255
		73 %	54 %	49 %	54 %	42 %	
Två fel	Frekvens	6	15	12	2	10	45
		7 %	10 %	11 %	4 %	13 %	
Total	Frekvens	83	148	110	55	74	470
		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	

Det samband som kan utläsas ur tabell 4.12 visar att bolag med fler anställda presenterar högre procent felfria upplysningar. Den kategori som presenterar minst felaktiga tilläggsupplysningar är de bolag med mer än 40 anställda. Dessa bolag presenterar 61 % felfria upplysningar och inget företag inom den kategorin har två felaktiga poster.

Ett likartat samband som hos antal anställda kan utläsas ur tabell 4.13 som visar att antal felaktigt presenterade upplysningar har ett samband med företagets omsättning. Företag med

Kapitel 4 - Undersökningsresultat

över 40 miljoner i omsättning är generellt bättre på att redovisa de undersökta tilläggsupplysningarna. Den trend som kan utläsas är att ju högre omsättning ett företag har desto större utsträckning efterföljs kraven på tilläggsupplysningar. Dock bryts trenden för de företag som har två felaktiga upplysningar i sin årsredovisning där inget samband kan utläsas gentemot företagets storlek. Således konstateras det att företagets storlek samvarierar med i vilken utsträckning företaget uppfyller kraven på tilläggsupplysningar.

Avseende analys av varulagret gentemot företagets storlek erhöles inget signifikant samband för någon variabel, varför denna post utelämnas. Däremot kunde samvariation påvisas mellan sjukfrånvaro och företagets storlek vilket redogörs för nedan.

Tabell 4.14 Korstabell över presenterad sjukfrånvaro och antal anställda

Sjukfrånvaro		Anställda				Total
		11-20	21-30	31-40	41-	
Rätt	Frekvens	100	40	27	24	191
		32 %	47 %	59 %	77 %	
Fel	Frekvens	208	45	19	7	279
		68 %	53 %	41 %	23 %	
Total	Frekvens	308	85	46	31	470
		100 %	100 %	100 %	100 %	

Tabell 4.15 Korstabell över presenterad sjukfrånvaro och omsättning

Sjukfrånvaro		Omsättning (MSEK)					Total
		-10	10-20	20-30	30-40	40-	
Rätt	Frekvens	19	57	51	26	38	191
		23 %	39 %	46 %	47 %	51 %	
Fel	Frekvens	64	91	59	29	36	279
		77 %	61 %	54 %	53 %	49 %	
Total	Frekvens	83	148	110	55	74	470
		100 %	100 %	100 %	100 %		

Tabell 4.14 påvisar att presentation av sjukfrånvaro kan hänföras till antal anställda i företaget. De företag med fler antal anställda är bättre på att presentera rätt upplysning än de företag med färre antal anställda. Av de företag som har över 40 anställda presenterar 70 % en rätt upplysning medan 32 % i kategorin anställda 11-20 presenterar en rätt upplysning.

Även tabell 4.15 visar ett samband mellan företagets omsättning samt hur företaget presenterar sjukfrånvaron. Av de företag med en lägre omsättning än 10 miljoner har 23 % presenterat rätt information. 51 % av de företag som har en omsättning som överstiger 40 miljoner presenterar en rätt upplysning.

4.2.1 Sammanfattande diskussion

Företag som anlitar en av de stora revisionsbyråerna presenterar en högre andel felfria upplysningar vilket kan bero på att större byråer har mer resurser för att vidareutbilda sin personal. Dessa byråer besitter genom detta mer kunskap, är bättre fortbildade samt är mer uppdaterade inom nya lagar och normer.

Undersökningen visar att större företag har en bättre presentation av tilläggsupplysningarna. Större företags redovisning antas vara mer komplex och dessa företag har genom detta ett

Kapitel 4 - Undersökningsresultat

större krav på kompletterande tilläggsupplysningar. Resultatet kan även påverkas av att stora företag antagligen har en högre andel intressenter. Ju mer externa intressenter som tar del av den finansiella informationen, desto större är betydelsen för tolkningen att informationen är tillförlitlig.

För posten varulager kunde inget signifikant samband påvisas mellan hur företag upplyser om varulagrets princip och anlita revisionsbyrå samt företagets storlek. Att ingen signifikans erhöles antas bero på att företag inte systematiskt redovisar fel utan att felen beror på det enskilda företaget, dvs. slumpen. Detta påvisades även vid analys mellan de som frivilligt upplyser om vald metod och företagets storlek där inte heller något signifikant samband erhöles. Därmed kan det inte styrkas att storlek på företaget inverkar på i vilken mån de väljer att frivilligt upplysa om vald metod. Den kopplingen som dock kunde påvisas mellan revisionsbyrå och de företag som väljer att frivilligt upplysa om vald metod, antas bero på att större revisionsbyråer reviderar en större andel stora och noterade bolag. Därmed har dessa byråer mer erfarenhet av RR och använder mer frekvent den obligatoriska upplysningen om vald metod och således tar med sig den erfarenheten till de mindre bolagen.

4.3 Kreditgivarnas syn på tilläggsupplysningarna

Kreditgivare samlar in information i stor omfattning för att skapa ett bra beslutsunderlag. En mycket viktig informationskälla är den personliga kontakten med kunden vilket alla respondenter poängterade. På detta sätt erhålls information som inte kan fås på annat sätt. Samtliga respondenter inhämtar också årsredovisning samt olika rapporter såsom delårsrapporter, periodrapporter och likviditets- resultatbudgetar. Denna information hämtas oftast från företagen. Två av respondenterna poängterar också vikten av att komplettera med annan intern information vilket kan röra sig om produkt- och kontraktsinformation. Utöver detta används även externa källor vid informationsinhämtning såsom UC (upplysningscentralen). Informationen som återfinns här är exempelvis betalningsanmärkningar, jämförelsestatistik, branschprognoser och nyckeltal. Två respondenter framhäver att det även inom banken tas fram uppgifter som kan utgöra underlag vid beslutet, exempelvis skötseluppgifter, egna branschanalyser, framtidsutsikter samt konjunkturbedömningar. Tre av respondenterna poängterar nyttan med att hämta information från andra källor såsom Internet, fackpress och avhandlingar.

En viktig informationskälla är årsredovisningen vilken samtliga respondenter lägger stor vikt vid. Samtidigt påpekas att detta är historisk information och att det är företagets framtid som är det viktiga. Tre av respondenterna poängterar att de hyser stor tilltro till årsredovisningen då det är ett av revisorn granskat dokument.

För att få en ökad förståelse för de siffror som presenteras i årsredovisningen används tilläggsupplysningar. Tre av kreditgivarna anser att tilläggsupplysningarna är viktiga och studerar dessa noggrant. Övriga två använder upplysningarna men lägger mindre vikt vid dem, dock poängterar båda att behovet av dem finns. En av respondenterna lägger särskilt vikt vid materiella anläggningstillgångar, eget kapital och långfristiga skulder. Övriga fyra behandlar alla poster i stort sett likvärdigt men betonar att det specifika företaget och dess verksamhet inverkar på bedömningen.

Varulager skall upplysas om i tilläggsupplysningarna och samtliga respondenter menar att nyttan med upplysningen inte är särskilt stor, men att varulagret kan vara en relevant post i

Kapitel 4 - Undersökningresultat

många företag. Orsaken till den bristande nyttan baseras på att upplýsningen är otillräcklig och att ytterligare information behöver inhämtas. Detta görs genom att träffa kunden och ta in information som inte går att erhålla på annat sätt. Två av respondenterna gör ofta en substansgranskning av lagret medan övriga sällan gör detta. Om substansgranskning genomförs beror på företagets verksamhet, t.ex. om de har stora lagervärden menar en kreditgivare. Respondenterna fick ta del av resultatet av redovisningen av varulager från den kvantitativa undersökningen. Tre av respondenterna påverkas inte nämnvärt av de felaktigheter som framkom. En respondent poängterar att en felaktig upplýsning ofta leder till ytterligare informationsinhämtning. Samtliga var dock överens om att en felfri redovisning var att föredra.

Sjukfrånvaro är en post som i nuläget ingen av respondenterna använder som beslutsunderlag i kreditbedömningen. Alla menar dock att möjligheten finns att posten kan komma att användas i framtiden, dock är två tveksamma till detta. Den ena menar att problem med sjukfrånvaro bör ha fångats upp i tidigare kontakt med företaget. Den andra poängterar att om bolaget går bra kommer ingen vikt läggas vid en hög sjukfrånvaro. Utöver detta menar två respondenter att sjukfrånvaron bör kunna jämföras med framförallt branschstatistik och tidigare års värden för att utgöra ett relevant underlag för beslut.

Två respondenter ifrågasatte informationen som lämnades, främst dess relevans då den inte ansågs ge särskilt mycket. Den måste ställas mot ett flertal variabler för att överhuvudtaget ge något, därmed kan ett företag inte dömas ut enbart på grund av hög sjukfrånvaro. I den kvantitativa undersökningen framkom det att upplýsningen hade en hög felfrekvens och enligt respondenterna kan detta bl.a. bero på okunskap hos både företaget och revisorerna samt att företagen inte upplever upplýsningen som relevant. Två respondenter menade, med hänsyn till undersökningens resultat, att det var ännu mindre relevant att använda posten.

Materiella anläggningstillgångar är en frekvent förekommande post och fyra respondenter anser att de har nytta av upplýsningen. Två av dessa studerar den noggrant och identifierar nyansskaffning, avskrivningstid och avskrivningsprinciper som relevanta faktorer. För att få ett bra beslutsunderlag inhämtar alla respondenter ytterligare information genom kontakter med kunden. En tillämplar egna värderingar för att få en uppfattning om den verkliga bilden, således spelar det inte för denna respondent särskilt stor roll vilka värden som anges i årsredovisningen. Två menar dessutom att det skulle vara svårt att erhålla mer relevant information i upplýsningen och föredrar kontakten med kunden. Därigenom inhämtas även information om verkligheten som inte alltid framgår i redovisningen. Den kvantitativa undersökningen påvisade att större delen av företagen upplyser om posten korrekt och ingen av respondenterna var förvånade över resultaten. De kommenterar som gjordes var bl.a. att det inte borde vara så svårt att redovisa rätt, att vi känner oss mer trygga på denna upplýsning än andra samt att posten förmodligen är lättare att redovisa och lättare att granska för revisorer.

Revisionsbyrå visade sig i vår kvantitativa undersökning vara en variabel som påverkar företags redovisning. Tre respondenter framhäver att de beaktar anlitad revisionsbyrå och revisor vid bedömningen och menar att de har större tillit till större byråer. En respondent menar att större byråer är lättare att arbeta med då de är bättre utbildade samt har en bättre expertis på enskilda områden. En viss tröghet kan förekomma hos mindre byråer vid framtagande av information anser samma kreditgivare. En av de respondenter som inte beaktade revisionsbyrå menar dock att om företaget har en komplex verksamhet kan de ha synpunkter på vald revisor och eventuellt vill att företaget skall uppgradera revisionsbyrån.

Fyra av respondenterna hävdar att tidigare och nuvarande erfarenheter med revisor har betydelse för förtroendet.

Företagets storlek är en annan variabel som påvisats ha betydelse för företagets redovisning. Fyra respondenter upplever att större företag har en bättre redovisning varav två menar att detta kan bero på en separat ekonomiavdelning. Detta medför bättre beslutsunderlag. Två tror även att detta beror på att större företag har mer intressenter att ta hänsyn till och en menar att de större företagen har högre krav på sig från marknaden.

Omfattningen av tilläggsupplysningar kan diskuteras när det nya regelverket utformas. Frågan är om fler eller färre tilläggsupplysningar skall krävas av företagen. Två respondenter uttrycker önskemål om mer omfattande tilläggsupplysningar och menar att desto mer information desto bättre. De tre resterande är mer tveksamma till en ökning och ifrågasätter vilken information som i så fall skulle tillkomma. De menar bl.a. att mer information medför större risk för fel samt att det måste finnas en relevans i mer upplysningar, exempelvis upplysningar som är lätta att jämföra.

Ingen av respondenterna är intresserade av en allmän minskning av tilläggsupplysningarna. Tre menar dock att detta inte kan sägas rent generellt utan det beror på vad som tas bort. En respondent poängterar att sjukfrånvaron kan tas bort. Utöver detta framkommer att upplysningarna är speciellt viktiga när analys av en ny kund sker. Det går aldrig att ersätta de upplysningar som finns idag med bara en dialog med kunden. En minskning skulle dessutom medföra mer jobb för kreditgivarna.

4.3.1 Sammanfattande diskussion

Den sekundära informationskälla som till största del används vid kreditgivning är företagets årsredovisning. Att den används så frekvent kan bero på att årsredovisningen inte kostar något för intressenten samt att den är lättillgänglig. Årsredovisningen är dessutom granskad och reviderad av en oberoende part vilket ger informationen större tillförlitlighet. Synen på tilläggsupplysningar förefaller vara splittrad där användningen av dessa skiljer sig åt. Undersökningen kom även fram till att ytterligare informationsbehov i tilläggsupplysningarna inte är speciellt stort, då extra företagsspecifik information ändå inhämtas skulle detta utgöra en extra kostnad för företaget. Att ingen av respondenterna anser att en minskning av informationen är att föredra kan bero på att de inte står för kostnaden som krävs att tillhandahålla informationen. Det kan dock påvisas att både upplysningarna angående sjukfrånvaro och varulager inte ger intressenterna något direkt mervärde vid kreditbedömning.

Både anlitad revisionsbyrå och storlek på företaget tenderar att påverka vid kreditgivning. Byråer som kreditgivaren har personliga erfarenheter av eller som av storlek har ett ansett namn inger mer tillförlitlighet för årsredovisningen än de reviderade av en mindre okänd byrå. Den personliga kontakten är något som alla påvisar är en viktig del vid kreditgivning då den höjer förtroendet, både när det gäller revisor och kund. Fyra kreditgivare styrker att stora bolag påvisades presentera bättre upplysningar. Detta antas till stor del bero på att mindre företag ofta har en extern redovisare vilket leder till sämre inblick i verksamheten av den som utformar årsredovisningen. Stora bolag har oftast en separat ekonomiavdelning vilket leder till en bättre redovisning.

4.4 Återkoppling till teorin

Den övergripande felfrekvensen visar att 64 % av företagen presenterar en eller fler felaktiga tilläggsupplysningar i årsredovisningen. Då redovisningen enligt Jönsson (1985) skall fungera som en informationskanal mellan företaget och dess intressenter kan brister i upplysningen försvåra tolkningen av den finansiella informationen. Det kan därmed krävas extra resurser från intressenterna för att reda ut de problem som bristerna i tilläggsupplysningarna skapar. Enligt den beslutsorienterade ansatsen fungerar den finansiella informationen som underlag för beslut där fokus riktas mot intressenterna (Elliot och Elliot, 2000). Det är enligt denna ansats viktigt att informationen har en hög reliabilitet för att den skall vara till nytta. Den höga felfrekvensen i undersökningen kan leda till att informationen i viss mån tappar reliabilitet vilket i sin tur försvårar beslutsfattandet.

En annan viktig funktion som den finansiella informationen utgör är tillförlitligheten vilket Smith (2000) redogör för. Smith menar att tillförlitligheten behandlar förmågan att avbilda företagets ekonomiska verklighet på ett korrekt sätt. Resultaten som framkommit i undersökningen kan minska tillförlitligheten i informationen vilket då försämrar beslutsunderlaget och ifrågasätter dess relevans. Vidare menar Smith att informationens tillförlitlighet och relevans kan kopplas till jämförbarheten. Dels skall informationen kunna jämföras mellan företag men också över tiden. Ett krav för att kunna bedöma om ett företag går bra eller dåligt är att redovisningen mellan företagen är likvärdig. Undersökningen påvisar att det föreligger skillnader i redovisningen beroende på företagets storlek och anlitad revisionsbyrå vilket kan påverka jämförbarheten.

Det kan även diskuteras i vilken utsträckning god redovisningssed följs med hänseende till undersökningens resultat. Ett exempel är posten sjukfrånvaro där ingen praxis har utvecklats då lagen är nyttillkommen och inga normgivande organ har lämnat någon vägledning. Detta kan bidra till det faktum att företag har en skiftande redovisning av upplysningen. Det bör ifrågasättas om företagens redovisning, med hänsyn till de fel som framkom, når upp till kraven på en tillfredställande redovisning och en rättvisande bild. Företag skall infria ÅRLs krav på redovisningen för att uppnå en rättvisande bild över företagets finansiella ställning menar Törning (2000b). Detta är något som också tas upp i skriften Förenklade redovisningsregler (2004) där BFN förklarar att de bestämmelser som finns för tilläggsupplysningarna är så pass väsentliga för den rättvisande bilden att de bör redovisas av alla företag. Ett flertal företag i undersökningen följer inte ÅRLs krav på tilläggsupplysningar och ger således inte en fullt rättvisande bild av företagets ställning.

Kreditgivare som utgör den största intressenten för onoterade företag ansåg i en undersökning gjord av Svensson Kling (1999) att kunskapen om kunden är den viktigaste aspekten vid kreditgivning. Detta var även något som vi fann stöd för då kreditgivarna uttryckte att den personliga kontakten med kunden var en mycket viktig informationskälla. Vidare påvisades i Svensson Klings undersökning att det finns ett problem att få tillgång till korrekt och relevant information, något som dock ej framkom vid våra intervjuer. Förutom den personliga kontakten är företagets årsredovisning en viktig informationskälla vilket våra respondenter såg som en fundamental del av kreditbedömningen. Detta får också stöd i Anderssons (2001) undersökning. Dock poängterade samtliga kreditgivare i vår undersökning att informationen var historisk och fokus låg på framtida händelser något som även Kremer och ten Hoevel påpekar i sitt resonemang refererad i Bruns (2001). Vidare påvisas även likheter med

Kapitel 4 - Undersökningsresultat

Andersson (2001) avseende inhämtning av övrig information såsom betalningshistorik och kreditupplysning.

Tilläggsupplysningar som utgör en stor del av årsredovisningen skall enligt Falkman (2003b) underlätta tolkandet av den finansiella informationen. Alla respondenter anser att tilläggsupplysningarna generellt är viktiga för att få en ökad förståelse för årsredovisningen. Detta stödjer även Ekvall, Hedin och Kvarnhammars (2002) undersökning som påvisade att kreditgivarna ansåg tilläggsupplysningarna som viktiga och en förutsättning för att förstå och granska årsredovisningen. Dock råder delade meningar hos de tillfrågade respondenterna om de specifika tilläggsupplysningar som vår undersökning granskade. Där framkom att varulager och sjukfrånvaro sågs som mindre viktiga då dessa poster gav begränsad information. Upplysningen angående materiella anläggningstillgångar anses dock som mer användbar och underlättar tolkandet. Vid sidan om den personliga kontakten och den finansiella informationen påverkar också anlita revisionsbyrå kreditgivares kreditbedömning. Tre respondenter säger sig ta hänsyn till både revisionsbyrå och den enskilde revisorn vilket stödjer tidigare undersökningar. Svensson (2003) refererar till Johansson, Reed och Gill vilka anser att i vissa fall inkluderas även revisorns och revisionsbyråns renommé i bedömningen. Svensson anser själv att årsredovisningens tillförlitlighet beror till stor del på vilken revisor eller revisionsbyrå företaget anlitar.

I Sverige domineras utformningen av redovisningsinformation av regleringsansatsen. En risk som poängteras av Riahi-Belkaoui (2000) är att denna ansats kan leda till en överproduktion av information då reglerarna inte tar kostnaden. Vår undersökning kan inte påvisa att det ur ett intressentperspektiv ges för mycket upplysningar. Det krävs omfattande informationsinhämtning vid beslutsprocessen utöver det som återfinns i årsredovisningen. Två respondenter uttrycker ett önskemål om fler upplysningar. Ingen av de respondenter som ville ha mer upplysningar kunde dock specificera vilken information som efterfrågades, utan menade att mer var bättre. Resonemanget bör därför ställas mot vilken relevans den ytterligare informationen skulle utgöra. Detta poängteras av övriga kreditgivare som ställer sig mer skeptiska till en ökning. Marknadsansatsen påvisar att ett jämviktspris borde eftersträvas genom att intressenterna efterfrågar information och företagen tillhandahåller den (Kam, 1999). Även den informationsekonomiska ansatsen poängterar detta. Ingen av de tillfrågade kreditgivarna är intresserade av någon minskning av informationen vilket kan bero på att de inte står för kostnaden att producera informationen.

5 Slutsats

Detta kapitel summerar uppsatsens resultat och knyter an till problemformuleringarna och syftet. De viktigaste slutsatserna redogörs för i det inledande stycket. En diskussion med våra egna reflektioner förs i kommande stycke kring slutsatserna. Därefter ges förslag till vidare forskning kring ämnet.

- ✓ Av de onoterade aktiebolag som undersökts uppfyller 36 % kraven på tilläggsupplysningar. Detta innebär att dessa företag redovisar en felfri upplysning på såväl varulager, sjukfrånvaro och materiella anläggningstillgångar. 54 % lämnar felaktig upplysning på en post och resterande del på två poster.
- ✓ Väsentliga skillnader påvisades gällande i vilken utsträckning kraven på de specifika posterna uppfylldes. Av alla företag uppfyllde 85 % kraven på varulager, 41 % kraven på sjukfrånvaro och 96 % kraven på materiella anläggningstillgångar.
- ✓ En samvariation kan påvisas mellan revisionsbyrå och i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Större revisionsbyråer företräder generellt en högre andel företag som uppfyller kraven.
- ✓ En samvariation kan påvisas mellan företagets storlek och i vilken utsträckning bolagen uppfyller kraven på tilläggsupplysningar. Större företag uppfyller i högre grad kraven och en tydlig trend kan utläsas för såväl antalet anställda som omsättning.
- ✓ Ingen samvariation kan påvisas mellan anlita revisionsbyrå eller företagets storlek gentemot varulagrets princip. Dock påverkar anlita revisionsbyrå i vilken mån företaget presenterar varulagrets metod. Samvariation kunde vidare påvisas mellan sjukfrånvaro och anlita revisionsbyrå samt företagets storlek. Materiella anläggningstillgångar undersöktes ej då 96 % uppfyllde kraven på denna post.
- ✓ En mycket viktig informationskälla för kreditgivare är den personliga kontakten med kunden, därtill läggs stor vikt vid årsredovisningen. Samtliga kreditgivare anser att kraven på tilläggsupplysningarna generellt behövs för en tolkning av årsredovisningen. En oenighet finns dock om graden av vissa tilläggsupplysningars relevans.
- ✓ Samtliga kreditgivare är eniga om att nyttan med posten varulager inte är särskilt stor då den inte bidrar med relevant information till kreditgivarnas beslutsunderlag. Sjukfrånvaron används i nuläget inte alls men kreditgivarna reserverar sig för att posten kan komma att användas i framtiden. Materiella anläggningstillgångar anses däremot medföra en större nytta vid kreditbedömningen. Till varulager och materiella anläggningstillgångar krävs alltid ytterligare informationsinhämtning.

5.1 Egna reflektioner

Dagens regelverk avseende redovisning för onoterade bolag har varit allmänt diskuterat. Regelverket har kritiserats för att vara stort och komplext vilket har lett till tolkningsproblematik för mindre företag. De tilläggsupplysningar som ges i årsredovisningen avser underlätta förståelsen för den finansiella informationen ur ett intressentperspektiv. Det är därav av stor vikt att redovisningen sker på ett tillfredställande sätt. Efter att ha studerat regelverket avseende upplysningskraven och vidare undersökt i vilken utsträckning de onoterade företagen följer kraven, kan det föras en diskussion kring den problematik som råder. Vid utformning av ett nytt regelverk bör det, med bakgrund till undersökningens resultat, diskuteras kring tilläggsupplysningarnas nuvarande utformning och dess relevans. Om intressenterna inte tillgodogör sig all information skall den kostnad beaktas som företaget faktiskt har för att tillhandahålla upplysningarna. Vid utformningen av det nya regelverket bör man se ur både företagets perspektiv och dess intressenter.

Upplysningen angående varulagrets värdering anses inte vara komplicerad. Den enda upplysning som krävs av företagen är vilken princip som har använts vid värderingen. Företagen har här få alternativ att välja på. Detta till trots redovisar 15 % felaktig information på denna post. Det kan ifrågasättas hur mycket tid som företaget lägger ner på att lämna en korrekt upplysning, risken finns att det sker slentrianmässigt. Denna post identifierades som mindre relevant ur ett kreditgivningsperspektiv. Kreditgivarna ansåg inte att informationen underlättade vid beslutsprocessen utan de upplysningar som behövdes inhämtades från företagen. Därmed bör det övervägas om denna upplysning i fortsättningen skall utgöra ett krav för denna kategori företag. Alternativt bör upplysningen tydliggöras för att minska felfrekvensen.

Upplysning angående företagets sjukfrånvaro var den post där företagen brister mest i sin redovisning. Då informationen inte nyttjas av kreditgivarna kan upplysningens relevans ifrågasättas. Kraven avseende vilka företag som skall lämna upplysning bör åtminstone ses över. Idag skall alla företag med över 10 anställda lämna upplysning, vi ifrågasätter att företag med så få anställda innefattas av kraven. Som undersökningens resultat påvisar har företag problem med att lämna en felfri upplysning, därmed bör regelverket tydliggöras. Vi anser dock att informationen utgör ett visst hälsomått på företaget och således borde vara av intresse för intressenterna. Vad som skall beaktas är att upplysningen också bör ses ur ett samhällsperspektiv. Informationen är även menad som en väckarklocka för företagsledningen om sjukfrånvaron är ohälsosamt hög och skall bidra till att åtgärder vidtas för att minska värdena.

Resultatet som erhöles angående materiella anläggningstillgångar från undersökningarna visar att posten inte utgör några problem samt att den fyller en funktion för kreditgivarna. Eftersom upplysningen presenterades korrekt och informationen som lämnas är relevant för kreditgivarna bör kraven behållas i sin nuvarande form.

Då det ifrågasattes att brister avseende presentationen av tilläggsupplysningarna endast berodde på ett komplext regelverk är det intressant att påvisa att redovisningen även påverkas av såväl anlitad revisionsbyrå som företagets storlek. Större revisionsbyråer har mer erfarenhet av redovisning i stora och noterade företag. Detta medför en större användning av RRs rekommendationer där kraven avseende tilläggsupplysningar är högre. Det kan antas att stora byråer tar med sig dessa erfarenheter även när de reviderar mindre företag. Revisorers

Kapitel 5 - Slutsats

Åsikt väger tungt vid företags utformning av redovisningen då de är starka institutionaliserare. Då det antogs att stora byråer besitter högre kompetens borde företag som anlitar en revisor från någon av de stora byråerna presentera en mer felfri redovisning. Majoriteten av de tillfrågade kreditgivarna tog hänsyn till anlita revisionsbyrå vid kreditbedömningen. Det kan således löna sig att anlita en ansedd revisionsbyrå då det dels medför en bättre utformad redovisning samt att det inger bättre tillit när företaget söker kredit. Att mindre företag har mer brister i presentationen av tilläggsupplysningarna antas bero på att de inte upplever relevansen i upplysningarna lika stor. Dessa företags redovisning är inte i lika hög grad objekt för någon extern bedömning.

5.2 Förslag till vidare forskning

Vår undersökning har kartlagt i vilken utsträckning företagen följer kraven på tilläggsupplysningar och kreditgivarnas syn på dessa. En relevant aspekt på problemet är vad företagen anser om kraven på tilläggsupplysningar. Läggs mycket arbete ner vid utformningen av upplysningarna eller sker en slentrianmässig redovisning. Utöver detta vore en undersökning som innefattar fler intressenter intressant för att få en bredare syn på hur betydelsefulla tilläggsupplysningarna är.

Informationen som lämnas avseende företags sjukfrånvaro är en post som vore intressant att undersöka djupare. Då ett flertal företag redovisar felaktigt alternativt utelämnar informationen skulle författarna gärna se en undersökning av dessa företag och varför de har valt att utelämnar informationen. Beror detta på okunskap eller anser företagen att informationen inte är relevant. Vidare vore det intressant att studera ett större antal intressenter för att få en mer detaljerad bild av hur dessa ser på upplysningen och om mervärdet av informationen ökar i och med att jämförelsetal skall lämnas fr.o.m. 2004. Då denna undersökning genomfördes redovisade företagen sjukfrånvaro för första gången i årsredovisningen. Detta antas bidra till den höga felfrekvens och frågan är om företagen blir bättre efter några räkenskapsår.

Avseende redovisningen av varulagret skulle även här en granskning av bakomliggande orsaker till presentationen vara intressant. Då det antas att en viss slentrianmässig presentation föreligger borde det undersökas vilken substans informationen har. Följer företagen de värderingsprinciper som redovisas eller förekommer andra sätt att uppskatta värdet på varulagret.

6 Källförteckning

- Andersen, I. (1998). *Den uppenbara verkligheten – Val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, P. (2001). *Expertise in credit granting. Studies on Judgement and Decision-Making Behavior*. (Docthoral thesis) Stockholm: Stockholm School of Economics.
- Andersson, V. (2004). *Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning*. (SKV:305 utgåva 1) Solna: Skatteverket.
- Bank- och finansstatistik 2003. (2004). Svenska Bankföreningen.
- Bengtsson, A. (2004). Framtidens redovisningsregler för onoterade företag. *Balans*, 6-7, 25-28.
- Bruns, V. (2001). *A dual perspective on the credit process between banks and growing privately held firms*. (Licentiate thesis no 2001-1.) Jönköping: Jönköping International Business School.
- Burghof, H-P. (2000). Credit and Information in Universal banking. *Schmalenbach Business Review*, 52, 282-309.
- Collin, S-O., Tagesson, T., Andersson, A., Cato, J., & Hansson, K. (2004). *Explaining the choice of accounting standards in municipal corporations: Reconciling positive accounting theory and intititional theory*. Kristianstad: Departement of Business Studies Kristianstad University.
- Eklund, K. (1997). *Vår ekonomi: En introduktion till samhällsekonomin*. Stockholm: Prisma.
- Ekvall, N., Hedin, M., & Kvarnhammar, J. (2002). *Kreditgivares granskning av företags årsredovisning vid kreditbedömning*. (Kandidatuppsats). Växjö: Växjö Universitet, Ekonomihögskolan.
- Elliot, B., & Elliot, E. (2000) *Financial accounting and reporting 4th edition*. Edinburgh: Pearson Education Limited
- Eriksson-Ek, T., & Pellikka, J. (2002). *Revisionspliktens betydelse ur ett intressentperspektiv*. (Magisteruppsats). Luleå: Luleå Tekniska Universitet, Institutionen för industriell ekonomi och samhällskunskap.
- Falkman, P. (2000). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.
- Falkman, P. (2003a). *Externredovisningens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Falkman, P. (2003b). *Redovisningens reglering*. Lund: Studentlitteratur.

- Finansdepartementet. (2002). *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*. (Proposition 2002/03:6). Stockholm.
- Förenklade redovisningsregler. (2004). Stockholm: Justitiedepartementet.
- Hansson, M. (2004). Inblick i näringslivet. *Perfect Match*, nr. 3.
- Ijiri, Y. (1983). On the accountability-based conceptual framework of accounting. *Journal of accounting and public policy*, 2, 75-81.
- Jacobsen, D. I. (2002). *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.
- Jönsson, S. (1985). *Eliten och normerna*. Lund: Bokförlaget Doxa AB.
- Kam, V. (1990). *Accounting theory*. New York: Wiley.
- Kylebäck, S., & Brännström, D. (1998). *ÅRL i praktiken*. Stockholm: Ernst & Young.
- Larsson, K., Delveborn, I. & Furubo, J-E. (2004). *Regelförenklingar för företagen*. (RiR 2004:23) Stockholm: Riksrevisionen.
- Nilsson, S. (2002). *Redovisningens normer och normbildare*. Lund: Studentlitteratur.
- Redovisningsrådet ändrar rekommendationer. (2003). *FAR INFO* nr 10.
- Riahi-Belkaoui, A. (2000). *Accounting theory*. London: Thomson Learning.
- Rimmel, G. (2003). *Human Resource Disclosures*. Göteborg: School of Economics and Commercial Law at Göteborgs University.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2003). *Research Methods for Business students*. Essex: Pearson Education Ltd.
- Scroeder, R., & Clark, M. (1997). *Accounting Theory- Text and Readings* (6th ed.). New York :Wiley.
- Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenning, C. (2000). *Metodboken*. Eslöv: Lorentz förlag.
- Svensson, B. (2003). *Redovisningsinformation för bedömningar av små och medelstora företags kreditvärdighet*. (Doktorsavhandling, nr 103). Uppsala: Uppsala Universitet, Företagsekonomiska institutionen.
- Svensson Kling, K. (1999). *Credit Intelligence in Banks – Managing Credit Relationship with Small Firms*. (Doktorsavhandling). Malmö: Lunds University, The Institute of Economic Research.
- SOU 1999/2000:LU10. *Några aktiebolagsrättsliga frågor*.

Törning, E. (2002a). God redovisningssed i icke-noterade företag. *Balans*, 4, 33-34.

Törning, E. (2002b). Hur hittar företagen sin goda redovisningssed ?. *Nytt från revisorn* 2002-10-14

Van der Tas, L. G. (1988), Measuring Harmonisation of Financial Reporting Practice. *Journal of business finance & accounting*, 14 No. 4

Zetterberg, C. (2002). *Finansiell rapportering i tillväxtföretag*. Stockholm: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien och CONNECT Sverige.

Ändrad inriktning på normgivningsarbetet. (2004-05-10). *Bokföringsnämnden*.

Muntliga källor

Pettersson, A-K., (2005) personlig kommunikation 8 april.

Pramhäll, C., (2005) personlig kommunikation, 12 april.

Lagar och förordningar

Bokföringslag (1999:1078)

Årsredovisningslag (1995:1554)

Redovisningsrådets rekommendationer

Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR)

Internet

Bokföringsnämnden, www.bfn.se, 2005-04-05

Appendix 1 – Urvalsprocess**Urvalsprocess**

Urvalsprocess	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
Omsättning (MSEK)	-	<50	-	>50	
Tillgångar (MSEK)	-	<25	>24	>25	<24
Anställda	11-50	>50	<11	-	<11
Antal företag	20918	448	3648	3721	659
Status	Ingår	Ingår	Ingår	Utgår	Utgår

Första urvalet skedde genom att alla aktiva aktiebolag med 11-50 anställd valdes ur Affärdatas företagsregister. Antalet som uppfyllde detta sökvillkor uppgick till 20918. Därefter sattes sökvillkoren till; omsättning mindre än 50 miljoner, totala tillgångar mindre än 25 miljoner samt antal anställda högre än 50. Antalet företag som uppfyllde detta sökvillkor uppgick till 448. Därefter söktes det på de bolag med en omsättning som översteg 24 miljoner men med antal anställda lägre eller lika med 10. Dessa bolag ingår ej i 10/24 regeln och skall således ingå i vår teoretiska population. Antalet företag uppgick här till 3648.

Samtliga bolag i steg 1 – 3 exporterades till Microsoft Excel. I steg 4 filtrerades de företag bort som inte uppfyllde de kriterier som gäller för EUs direktiv avseende företagets omsättning samt storleken på de totala tillgångarna. Sist gjordes en filtrering på de bolag som ingår under 10/24-kategorin och i denna filtrering togs det hänsyn till antal anställda under de två senaste räkenskapsåren.

Appendix 2 - Frågeformulär

Intervjufrågor avseende kreditgivares syn på tilläggsupplysningar

Övergripande kreditbedömning

- Vilka informationskällor används vid kreditbedömning?
- Hur stor vikt läggs vid årsredovisningen i kreditbedömningen?
- I vilken utsträckning används tilläggsupplysningar vid tolkning av de finansiella rapporterna?
- Upplever ni alla tilläggsupplysningar som relevanta eller läggs särskild vikt vid vissa?

Varulager

- Vilken nytta har ni av upplysningen om hur företagen värderat sitt varulager?
- Anser ni att upplysningen avseende varulager är tillräcklig/otillräcklig för ert behov?
- Saknar ni någon information som ni tar reda på själva samt krävs bearbetning innan användning?
- Hur påverkas ni av det resultat som framkommit i vår undersökning?

Sjukfrånvaro

- Vilken nytta har ni av upplysningen om sjukfrånvaro?
- Anser ni att upplysningen avseende sjukfrånvaro är tillräcklig/otillräcklig för ert behov?
- Saknar ni någon information som ni tar reda på själva samt krävs bearbetning innan användning?
- Hur påverkas ni av det resultat som framkommit i vår undersökning?

Materiella anläggningstillgångar

- Vilken nytta har ni av upplysningen om materiella anläggningstillgångar?
- Anser ni att upplysningen avseende materiella anläggningstillgångar är tillräcklig/otillräcklig för ert behov?
- Saknar ni någon information som ni tar reda på själva samt krävs bearbetning innan användning?
- Hur påverkas ni av det resultat som framkommit i vår undersökning?

Förklaringsvariabler

- Hur ser ni på en ökning/minskning av kraven på tilläggsupplysningar?
- Tar ni hänsyn till revisionsbyrå eller revisor som anlitas vid kreditbedömningen?
- Upplever ni att större bolag är bättre på att redovisa tilläggsupplysningar?

Appendix

Upplysningar skall enligt BFNAR 3.6 lämnas om värderingsprinciper och i vilken omfattning en kollektiv värdering använts. Det skall även lämnas upplysning om hur lagret är sammansatt uppdelat på ”ett för företaget lämpligt sätt”. I BFNs uttalande U 92:1 om alternativ värdering av varulager medges även användning av 97-procentsregeln vilket innebär att lagret fås tas upp till 97 % av anskaffningsvärdet. Detta ger en möjlighet att ta upp lagret till ett lägre värde än vid tillämpning av LVP. Denna regel får användas som alternativ till LVP under förutsättning att skillnaden inte i väsentlig grad påverkar bedömningen av företagets ställning.

I Redovisningsrådets rekommendation om varulager RR 2:02 diskuteras mer utförligt om företagets värdering av varulager. De väsentliga skillnaderna från BFNAR 2000:3 innefattar mer utförliga beräkningar för de specifika varugrupperna. LVP är enligt rådet *det lägsta av anskaffningsvärde och nettoförsäljningsvärde*. Skillnaden mellan BFNARs och RRs definition påverkar inte värderingen för företagen då återanskaffningsvärde kan likställas med nettoförsäljningsvärde även i RRs rekommendation under vissa förutsättningar. Inkurans på nettoförsäljningsvärde skrivs inte ut explicit i rådets rekommendation men innefattas i p. 20. Punkten påvisar att nedskrivning kan ske vid förändrad värdering av varan, vilket kan bero på skada, föråldring eller sjunkande försäljningspris.

En skillnad från BFNAR 2000:3 är upplysningskravet. Rådet kräver mer upplysningar om varulagrets beskaffenhet där både redovisningsprincip och beräkningsmetod skall redovisas. Detta innebär att redogörelse skall ske dels om LVP eller 97 % regeln används, dels om FIFO eller vägd genomsnittsmetod, används. Utöver detta skall företagen lämna vissa övriga upplysningar enligt RR 2:02 p. 29.

Sjukfrånvaro

Den 1 juli 2003 trädde en ny lag i kraft angående företagens skyldighet att lämna upplysning om företagets sjukfrånvaro. Tilläggsupplysningen skall tillämpas för det räkenskapsår som påbörjas tidigast efter den 31 december 2002.

Enligt ÅRL 5 kap 18a § är företag skyldiga att redovisa sjukfrånvaron. Detta gäller samtliga företag med undantag för de bolag som de två senaste räkenskapsåren haft mindre än 10 anställda enligt fjärde stycket. Enligt paragrafen gäller att *den totala sjukfrånvaron för hela företaget skall anges i procent av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid*.

Uppgift skall också lämnas om

- 1. den andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar*
- 2. sjukfrånvaron för kvinnor respektive män samt*
- 3. sjukfrånvaron för anställda i åldrarna 29 år eller yngre, 30-49 år och 50 år eller äldre*

För grupperna som avses i punkterna 2 och 3 skall sjukfrånvaron anges i procent av den specifika gruppens totala arbetstid. Vidare säger paragrafen att uppgift inte skall lämnas om det i någon grupp understiger 10 i antal individer eller om uppgiften kan hänföras till en enskild person. Skyldighet att lämna upplysning om anställda utomlands förekommer inte enligt denna lag.

Redovisning av sjukfrånvaro behandlas i RR29 punkt 158f men RR har inte utvecklat lagen ytterligare utan upplysningen skall lämnas i enlighet med ÅRL. Även BFN har valt att avstå

Appendix

från att utveckla ett allmänt råd angående redovisning av sjukfrånvaro. Nämnden påbörjade i och med införandet av lagen att utarbeta ett allmänt råd men avstår tills vidare med detta. BFN väljer att avvakta i väntan på att en företagspraxis har utvecklats inom området eller när tiden är mer mogen för ytterligare utvecklingsinsatser. ("Redovisningsrådet," 2003).

FAR tar upp en tumregel vid redovisning av sjukfrånvaro i sin vägledning om årsredovisning i aktiebolag. Tumregeln säger att antalet sjukskrivna individer inom en grupp bör utgöras av minst tre stycken som har sjukfrånvaro för att inte uppgiften skall kunna knytas till enskild individ. Dessutom påpekar FAR att ordinarie arbetstid skall tolkas såsom tillgänglig arbetstid. De företag som har tjänsteledig personal skall exkludera dessa ur total arbetstid. Inte heller övertid eller tid som baseras på en anställd som har sjukersättning som inte är tidsbegränsad skall ingå i den redovisade sjukfrånvaron.

Bakgrunden till den nya lagen är att sjukfrånvaron i svenska företag har ökat drastiskt de senaste åren, särskilt antalet långtidssjukskrivna. Hög sjukfrånvaro utgör höga direkta och indirekta kostnader för företaget och är således en intressant faktor för företagets externa intressenter. (Finansdepartementet, 2002).

Materiella anläggningstillgångar

Upplysningar om anläggningstillgångar är relativt omfattande och tas utförligt upp i både BFL och ÅRL. Enligt ÅRL skall för varje slag av materiella anläggningstillgångar lämnas upplysningar om ingående balans, årets förändringar, omklassificeringar och utgående balans för anskaffningsvärde och avskrivningar. Om företaget använder sig av uppskrivningar eller nedskrivningar skall även dessa lämnas upplysning om enligt ovan. Dessutom skall grunderna för avskrivning på de olika posterna anges samt *"till den del en tillgång skrivits av eller skrivits ned uteslutande av skatteskäl skall upplysning lämnas om detta med angivande av avskrivningens eller nedskrivningens storlek"*. (ÅRL 5 kap 3 §).

Bokföringsnämnden hänvisar i sin vägledning BFNAR 2001:3 till ÅRL men utvecklar bland annat upplysning om grunderna för avskrivningen. För varje slag av materiell anläggningstillgång skall företag lämna upplysning om vilken tillämpad avskrivningsmetod och nyttjandeperiod eller tillämpad procentsats för avskrivningen som använts. Det skall även lämnas upplysning om företaget har aktiverat vissa kostnader såsom utgifter för nedmontering, bortforsling och ränteutgifter i en egenproducerad anläggningstillgång.

Redovisningsrådets rekommendationer stämmer väl överens med tidigare krav enligt ovan men en viss ökning av upplysningskrav finns. Dessa ökade krav hänför sig till företag som använder uppskrivningar, utlandsverksamhet och ställda säkerheter m.m. Det finns även i RR12 kap p. 44 punkter som i vissa fall kan lämnas om det tillför något värde. Dessa punkter är:

- *redovisat värde för materiella anläggningstillgångar som tillfälligt inte används i företagets verksamhet.*
- *anskaffningsvärde för materiella anläggningstillgångar som är fullt avskrivna men som fortfarande används.*
- *Redovisat värde för materiella anläggningstillgångar som inte används i verksamheten och som skall avyttras.*
- *Verkligt värde för materiella anläggningstillgångar för vilka detta värde avsevärt avviker från redovisat värde.*

Appendix

Appendix 4 - Chi-två test

I detta appendix redogörs för den signifikans som erhöles vid respektive test. För att kunna påvisa en signifikans för sambandet valdes en signifikansnivå om 5 %. Det innebär att skillnader i stickprovet med 95 % sannolikhet kan överföras till populationen.

Antal felaktiga poster gentemot revisionsbyrå

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	18,450	4	0,001
Antal observationer	470		
Kritiskt värde	9,488		

Antal felaktiga poster gentemot anställda

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	28,690	6	0,000
Antal observationer	470		
Kritiskt värde	12,591		

Antal felaktiga poster gentemot omsättning

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	19,594	8	0,012
Antal observationer	470		
Kritiskt värde	15,507		

Princip gentemot revisionsbyrå

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	4,809	2	0,090
Antal observationer	349		
Kritiskt värde	5,991		

Princip gentemot anställda

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	6,605	4	0,158
Antal observationer	349		
Kritiskt värde	9,488		

Princip gentemot omsättning

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	7,655	4	0,105
Antal observationer	349		
Kritiskt värde	9,488		

Metod gentemot revisionsbyrå

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	52,542	2	0,000
Antal observationer	343		
Kritiskt värde	5,991		

Appendix

Metod gentemot anställda

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	1,805	4	0,771
Antal observationer	343		
Kritiskt värde	9,488		

Metod gentemot omsättning

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	2,880	4	0,578
Antal observationer	343		
Kritiskt värde	9,488		

Sjukfrånvaro gentemot revisionsbyrå

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	17,832	2	0,000
Antal observationer	470		
Kritiskt värde	5,991		

Sjukfrånvaro gentemot anställda

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	33,579	3	0,000
Antal observationer	544		
Kritiskt värde	7,815		

Sjukfrånvaro gentemot omsättning

	Värde	Frihetsgrader	Signifikans
Pearson Chi-två test	17,132	4	0,002
Antal observationer	470		
Kritiskt värde	9,488		

Appendix 5 - Ej signifikanta samband

I undersökningen framkom att nästan ett av tio företag upplyser om varulager på ett felaktigt sätt. När analysen gentemot anlitad revisionsbyrå samt företagets storlek genomfördes delades variablerna in i en *rätt* och en *fel* kategori. I kategori *rätt* ingår de som redovisat enligt 97 %-regeln samt de som redovisat LVP rätt (53+243). I kategori *fel* ingår de som inte redovisat något varulager men har varulager samt de som redovisat LVP fel (20+33).

Korstabell över presenterad princip vid värdering av varulager och anlitad revisionsbyrå

Princip		Revisionsbyrå			Total
		Stora	Medel	Små	
Rätt	Frekvens	142	33	121	296
		81 %	94 %	87 %	
Fel	Frekvens	33	2	18	53
		19 %	6 %	13 %	
Total	Frekvens	175	35	139	349
		100 %	100 %	100 %	

I tabellen kan utläsas att det inte finns någon distinkt koppling mellan i vilken utsträckning företagen presenterar felfri upplysning avseende värderingsprincip och hur stor redovisningsbyrå som företagen har.

Korstabell över presenterad princip och antal anställda

Princip		Anställda					Total
		-10	11-20	21-30	31-40	40-	
FIFU	Frekvens	31	178	49	27	11	296
		97 %	83 %	89 %	82 %	73 %	
Ingen upplysning	Frekvens	1	36	6	6	4	53
		3 %	17 %	11 %	18 %	27 %	
Total	Frekvens	32	214	55	33	15	349
		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	

Korstabell över presenterad princip och omsättning

Princip		Omsättning (MSEK)					Total
		-10	10-20	20-30	30-40	40-	
FIFU	Frekvens	59	88	60	39	50	296
		94 %	83 %	79 %	91 %	82 %	
Ingen upplysning	Frekvens	4	18	16	4	11	53
		6 %	17 %	21 %	9 %	18 %	
Total	Frekvens	63	106	76	43	61	349
		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	

Analysen i tabell 2 och 3 visar att det inte finns något samband mellan storlek på företaget och lämnad upplysning av princip vid värdering av varulager.

Appendix

Korstabell över frivilligt presenterad metod och antal anställda

Princip		Anställda					Total
		-10	11-20	21-30	31-40	41-	
FIFU	Frekvens	13	76	17	13	5	124
		45 %	36 %	32 %	41 %	33 %	
Ingen upplysning	Frekvens	16	137	37	19	10	219
		55 %	64 %	68 %	49 %	67 %	
Total	Frekvens	29	213	54	32	15	343
		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	

Korstabell över frivilligt presenterad metod och omsättning

Princip		Omsättning (MSEK)					Total
		-10	10-20	20-30	30-40	40-	
FIFU	Frekvens	24	37	26	11	26	124
		38 %	36 %	34 %	28 %	43 %	
Ingen upplysning	Frekvens	39	67	50	29	34	219
		62 %	64 %	66 %	72 %	57 %	
Total	Frekvens	63	104	76	40	60	343
		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	

Vid analysen framkom att inget signifikant samband kunde ses mellan upplysning om vald metod och storlek på företaget.